

Datum
2021-03-01
Handläggare
Maria Hellsten

Dnr
529-2021

Mottagare
Regeringskansliet
Miljödepartementet

Havs- och vattenmyndighetens budgetunderlag för 2022 - 2024

Budgetunderlag lämnas till regeringen i enlighet med förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) redovisar i budgetunderlaget förslag till anslagsnivåer, bemyndiganden och låneram m.m. I underlaget görs en bedömning av medelsbehovet under perioden 2022-2024.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av stabschefen Maria Hellsten. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit avdelningscheferna Sara Grahn, Thomas Klein, Johan Kling, Mats Svensson, Niclas Törnell och Magnus Petzäll, chefen för personalenheten Stefan Rehnström och enhetschefen Anna Westphal.

Jakob Granit

Maria Hellsten

Innehållsförteckning

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETENS BUDGETUNDERLAG FÖR 2022 - 2024.....	1
1. SAMMANFATTANDE FINANSIERING.....	3
2. FÖRSLAG TILL ANSLAGSFINANSIERING.....	4
2.1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård	4
2.1.1 Anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten	4
2.1.1.1 Övergripande analys och generella slutsatser eget arbete	4
2.1.1.2 Vattenförvaltningen och hållbar vattenresursförvaltning	9
2.1.1.3 Ny lagstiftning om miljöprovning av vattenkraften, särskilt genomförandet av den nationella provningsplanen	11
2.1.1.4 Digitalisering och miljöinformationshantering inom havs- och vattenförvaltning	12
2.1.1.5 Fiskerikontroll	15
2.1.1.6 Fiskereglering och områdesskydd	17
2.1.1.7 Internationellt arbete (CCMLR, OSPAR, BBNJ, CBD, CMS, Arktiska rådet)	19
2.2.1 Anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.	21
2.2.1.1 Genomförande av miljöövervakning.....	21
2.2.2 Bemyndigande för anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.	23
2.3.1 Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	23
2.3.1.1 Genomförande av vraksanering.....	24
2.3.2 Bemyndigande för anslag 1:4 Sanering och återställande av förorenade områden.....	25
2.4.1 Anslag 1:5 Miljöforskning	26
2.4.1.1 Förstärkning av miljöforskningsanslaget.....	26
2.5.1 Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön	28
2.5.1.1 Åtgärder för havs- och vattenmiljön	30
2.5.1.2 Marint områdesskydd.....	34
2.5.1.3 Åtgärder för att motverka invasiva främmande arter.....	34
2.5.2 Bemyndigande för anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	37
3 UTGIFTSOMRÅDE 23 AREELLA NÄRINGAR, LANDSBYGD OCH LIVSMEDEL 3.1 ANSLAG 1:7 ERSÄTTNINGAR FÖR VILTSKADOR	38
4. AVGIFTER.....	39
4.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	39
4.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras	39
5. ÖVRIGT	40
5.1 Investeringar och upplåning hos Riksgäldskontoret	40
5.2 Kreditutrymme	42
5.3 Räntekontokredit	42
5.4 Anslagssparande.....	42

1. Sammanfattande finansiering

	Utfall 2020	Prognos 2021	Beräkning 2022	Beräkning 2023	Beräkning 2024
Anslag					
Utgiftsområde 20					
1:2 Miljöövervakning m.m. ap.3	175 804	203 700	203 700	203 700	203 700
1:2 Miljöövervakning m.m. ap.5	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap. 7	20 345	70 000	50 000	50 000	50 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ap.2	1 018 121	1 054 765	1 247 565	1 289 765	1 289 765
1:15 Havs- och vattenmyndigheten ap.1	238 323	247 966	336 271	340 884	342 843
Utgiftsområde 23					
1:7 Ersättning för viltskador ap.2	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Avgiftsintäkter som disponeras					
<i>Tjänsteexport</i>					
Utvecklingsamarbete m.m.	158	1 000	4 000	4 000	4 000
Övriga intäkter som disponeras					
Bidrag	85 585	75 000	75 000	75 000	75 000
Summa	1 561 336	1 675 431	1 939 536	1 986 349	1 988 308
Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomsttitel					
2714 Sanktionsavgifter	385	500	500	500	500
2552 Övrig offentligrättslig verksamhet	0	25	25	25	25
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet	5	25	25	25	25
Summa	390	550	550	550	550

2. FÖRSLAG TILL ANSLAGSFINANSIERING

2.1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård

Detta kapitel beskriver Havs- och myndighetens (HaV) förslag till finansiering per anslag och beräkningarna utgår från de anslag och anslagsposter som myndigheten disponerar enligt tabellverket i Hermes.

2.1.1 Anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten

Tabell 2. Förslag till verksamhetens finansiering för anslag 1:15

Anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten	2021 Tilldelat	2022 Förslag	2023 Förslag	2024 Förslag
ap.1 Havs- och vattenmyndigheten(enligt Hermes)	247 966	250 071	252 984	258 043
<i>Förstärkning/äskande</i>		86 200	87 900	84 800
Summa		336 271	340 884	342 843

Förslag:

Myndigheten föreslår att anslaget tilldelas medel enligt tabell 2. Beräkningarna är gjorda utifrån anslagets tilldelning för 2021 om 247 966 tkr. Kostnaderna per område fördelas enligt tabellen nedan *Beräknade äskanden för 2022-2024*.

Del av denna förstärkning (43 000 tkr) föreslås finansieras genom att medel flyttas från anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö eller att del av anslaget görs fortsatt tillgängligt för myndighetens eget arbete i samma omfattning som tidigare, se anslag 1:11.

2.1.1.1 Övergripande analys och generella slutsatser eget arbete

Myndighetens uppdrag

Havs- och vattenmyndighetens (HaV) uppdrag att genomföra regeringens politik har sedan myndigheten bildades väsentligt ökat. Flera statliga utredningar som lämnats under de senaste åren pekar också på att de havs- och vattenrelaterade uppdragen kommer att öka framöver, med HaV som utpekad ansvarig myndighet. Det ökade uppdraget medför också behovet av en ökad förmåga att analysera, prioritera och genomföra arbetet. Samtidigt

pekar Statskontorets utredning Utvärdering av havsmiljöinstitutet (2020:18) på att HaV har en begränsad egen analyskapacitet redan vid myndighetens bildande. I miljömålsberedningens betänkade Havet och människan (SOU 2020:83) pekar utredaren på behovet av ett utökat uppdrag för myndigheten och även denna utredning förordar en personalförstärkning av myndigheten för att bättre kunna genomföra förvaltningsuppdraget för havsmiljön. Utredningen föreslår förstärkta resurser för arbetet med bl a marint skräp, sjöfart, undervattensbuller, och akvatisk miljöövervakning. Utredningen En utvecklad vattenförvaltning (SOU 2019:66) är också tydlig med att vattenförvaltningen som en helhet kräver ökade resurser och förmågor.

Vårt ansvarsområde kräver fler komplexa insatser för att trygga en god miljö i våra sjöar, vattendrag och hav. Den nationella politiken betonar ansvarstagande för framtiden, för Sverige och vår omvärld i enlighet med Agenda 2030, särskilt mål 6 och mål 14. Miljömålen är inte uppfyllda, vilket redovisas i myndigheternas årliga miljömålsuppföljning och visar att det krävs fortsatt aktivt miljöarbete för att målen ska nås, vilket även inkluderar målen i Agenda 2030. Det är viktigt att arbetet kan bedrivas med kontinuitet och att inte ett positivt åtgärdsarbete avbryts. Miljömålsarbetet och åtgärdernas effekter kräver längre tid för att kunna visa på tydlig effekt. Det innebär att HaV som central myndighet fortsatt behöver realisera kraftfulla insatser för att nå rena hav, sjöar och vattendrag. Liksom att komma tillrätta med övergödning, miljögifter, nedskräpning och andra hot mot Sveriges sjöar, kuster och hav och på det sättet skapa förutsättningar för en blå och biobaserad cirkulär ekonomi där fisket är en viktig del.

Den prognos som visas i Hermes innebär att Havs- och vattenmyndighetens sakanslag inom miljöövervakning (1:2) och havs- och vattenmiljöarbetet (1:11) väsentligt kommer att minska från 2023. Det innebär att det åtgärdsarbete som har påbörjats och bedrivits under ett antal år under satsningen Rent hav inte kommer att kunna fortsätta. Det skulle på ett kraftfullt sätt negativt påverka Sveriges miljöarbete om detta åtgärdsarbete behöver avstanna.

Några områden där myndighetens uppdrag särskilt har ökat och som också regeringen lyfter i budgetpropositionen 2020/21:1 är 1) att ansvara för genomförandet av nationell plan för omprövning av vattenkraften, 2) arbetet med invasiva främmande arter och 3) en utökad fiskerikontroll. Regeringen har också tryckt på vikten av ökade åtgärder för att bl.a. minska effekterna av övergödningen och gett myndigheten ett flertal regeringsuppdrag inom området. Det är myndighetens personal som genomför detta arbete vilket kräver att myndigheten har en stabil grundbemanning inom frågorna.

HaV har också att arbeta med insatser för den marina miljön genom t ex ett nytt uppdrag att ta fram förslag till fiskeregleringar i fyra marina skyddade områden bl a med syfte att stärka skyddet för tumlare men också arbete med att underlätta genomförande och uppföljning av ett generellt stopp för bottenråkning. Arbetet är omfattande och kräver samverkan med många olika aktörer och nationer. Ökade ambitioner som aviserats av regeringen pekar mot ett ökat skydd av Sveriges havsområden från dagens 15% till 30%. Vi har fått fortsatt förtroende att genomföra den påbörjade och krävande saneringen av miljöfarliga vrak runt Sveriges kuster, vilket hittills har varit ett mycket lyckat projekt med goda resultat.

EU:s fiskeripolitik utvecklas kontinuerligt och ställer höga krav på myndigheten att genomföra en ekosystembaserad fiskförvaltning och att anpassa sin fiskerikontroll till EU:s krav. Kameraövervakning, digital hantering och noggrann uppföljning och kontroll tillsammans med angränsande länder är några av de projekt som bedrivs och som kräver kontinuerliga och utökade resurser vid myndigheten. Fiskförvaltningen har sedan vår omorganisation 2020 i enlighet med regeringens intentioner integrerats med de övriga havs- och vattenrelaterade frågorna. EU tar nu fram en ny kontrollförordning på fiskets område som påverkar Sveriges uppdrag vilket kräver ökade analytiska och operativa förmågor på myndigheten.

Myndigheten arbetar strategiskt och operationellt i enlighet med regeringens digitaliseringsstrategi för att utveckla sina förmågor inom havs- och vattenförvaltningen och HaV:s egen digitaliseringsstrategi ger stöd i användandet av digitaliseringens möjligheter för en ökad måluppfyllelse och bättre effektivitet i myndighetens uppdrag. Vi arbetar tex med att utveckla och sjösätta nya digitala verktyg för att ta hand om och sprida miljödata och miljöinformation samt tillse att den omhändertas och tillgängliggörs på ett effektivt sätt som kommer till nytta för många användare i samhället samtidigt som vårt interna arbete effektiviseras. Myndigheten ska leva upp till ett flertal EU-direktiv som gäller vår miljöinformationshantering, PSI-direktivet, Inspiredirektivet och havs- och vattenmiljödirektiven, varvid digitala verktyg behövs för att kunna förmedla detta.

Myndighetens regeringsuppdrag ökade med 30% mellan 2018-2019. Antalet uppdrag för 2021 ligger på ungefär samma nivå som för 2020. Oavsett antal uppdrag kräver de ofta en egen omfattande arbetsinsats. Det är viktigt att myndigheten har kapacitet att utreda, svara på och bereda de regeringsuppdrag som ges och att rätt kompetens finns på plats i organisationen för att ta hand om de komplexa frågor som behöver utredas. Vi försöker kontinuerligt effektivisera våra arbetssätt och har nyligen genomgått en omorganisation för att få effektivare och mer ändmålsenliga arbetsformer där den ekosystembaserade förvaltningen är en ledstjärna från källa till hav. Genom att vi arbetar i program som koordinerar liknande frågor under samma styrning, samordnar vi oss på ett effektivt sätt och undviker dubbelarbete och kan nyttja våra kompetenser brett inom myndigheten.

I budgetproposition 2020/21:1 pekar regeringen på myndighetens och länsstyrelsernas omfattande arbete med omprövning av miljövillkoren för vattenkraften och anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö har därför förstärkts med 55 mkr för 2021 och 2022. 95 miljoner villkorades till arbetet med vägledning, tillsyn och prövning av vattenverksamheter. 70 miljoner av detta tilldelades länsstyrelsen och 25 miljoner till HaV. Detta arbete kommer att fortgå under lång tid, enligt planen i 20 år, och det är viktigt att arbetet kan säkerställas och tryggas ekonomiskt för framtiden. HaV anser därför att denna nivå i havs- och vattenmiljöanslaget behöver bibehållas för kommande år för HaV:s och länsstyrelsernas arbete. För att även stärka myndighetens grundbemanning inom detta område, äskas även medel till förvaltningsanslaget kring dessa frågor. Arbetet kommer att utgöra en viktig del av HaV:s vattenförvaltningsarbete genom framtagande av vägledningar, föreskrifter och planer samt deltagande vid förhandlingar i domstol. Det ställer ökade krav på myndighetens operativa förmåga och kräver kompetent och stadigvarande bemanning som kan genomföra uppdraget och som bl.a. ska vara ett stöd till landets domstolar.

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att pågående insatser behöver fortsätta för att de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen ska nås (sid. 51). Sveriges miljömål är inte uppnådda och fortsatt åtgärder krävs. Havs- och vattenmyndighetens grundläggande uppdrag är att se till att målsättningar och lagar som riksdag och regering har beslutat om blir verklighet. Ett mycket viktigt nationellt uppdrag är att samordna den svenska vattenförvaltningen och dess olika aktörer. Om myndigheten inte har resurser att samordna vattenförvaltningen försvåras genomförandet av den politik som har beslutats. Då HaV är ett viktigt nav i detta arbete behöver tillräckliga resurser säkras för att kunna koordinera övriga myndigheter och tillse att erforderliga styrmedel finns på plats. Dessa uppdrag kommer dock inte kunna genomföras med dagens mycket slimmade nivå på bemanning, utan kräver en mer solid sådan på plats på myndigheten.

En del av myndighetens kärnuppdrag består i att ge vägledning och tillsynsvägledning kring myndighetens ansvarsområden till andra myndigheter. Dessa uppdrag är författningsreglerade och har successivt ökat. Myndigheten bedömer att det finns stora vägledningsbehov som myndigheten ännu inte har kunnat tillgodose på grund av resursbrist på personalsidan. Myndigheten har också som ambition att utöka sin vägledning och tillsynsvägledning inom flera uppdragsområden. Detta kräver dock tillräcklig bemanning och rätt expertis.

Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö och anslag 1:2 Miljöövervakning är två viktiga anslag som används för att vidta åtgärder och för att utvärdera och övervaka tillståndet i miljön. Anslag 1:11 är också en viktig finansiär för att kunna bedriva ett förstärkt åtgärdsarbete i enlighet med vad som krävs utifrån havsmiljöförordningen. Vi bedömer att det krävs ytterligare arbete med att utreda, följa upp och utveckla system för att anslagen ska få största möjliga genomslag i miljön varför HaV kommer att tydligare prioritera och styra anslagens nyttjande. Det är viktigt att det finns tillräckligt med personella resurser till att bereda och analysera hur anslagen på bästa sätt ska nyttjas utifrån de villkor som regeringen beslutat. D.v.s. att vi har en god stöd- och bidragshandläggning och stödverktyg kring hantering av anslagen.

Myndighetens förmåga att svara på regeringens uppdrag är i dagsläget hårt ansträngd. Sjukskrivningarna är dock fortsatt låga då vi systematiskt genomfört arbetsmiljömässiga åtgärder, men nivån på HaV:s personella resurser är sårbar och sett till omfattningen av myndighetens kärnuppdrag är det relativt få experter som genomför vårt uppdrag. Myndigheten måste kunna säkerställa de uppdrag som anges i myndighetens instruktion samt i sektorslagstiftningen såsom miljöbalken och fiskerilagstiftningen. Som ett exempel meddelas drygt 2000 fiskelicenser per år och vi deltar i drygt 100 miljöprovningar. Vidare bereder och beslutar HaV runt 300 avtal- och bidragsbeslut inom miljöövervakningen varje år. Inom flertalet av våra ansvarsområden har vi endast en eller två personer som arbetar med frågor som särskilt lyfts fram i budgetpropositionen. Det ger en sårbarhet och dessutom en svårighet att svara upp mot regeringens behov av myndighetens expertkunskap.

Det hårt ansträngda personalläget leder till svårigheter att delta i olika internationella fora som är viktiga för Sverige, eftersom berörd personal kontinuerligt belastas med

konkurrerande och sammanfallande uppdrag. Myndigheten har under de senaste åren fått avböja deltagande i vissa internationella möten på grund av att experter inte har funnits tillgängliga. För att genomföra myndighetens uppdrag finns därför sammantaget ett akut behov av förstärkning när det gäller möjligheten att stötta regeringskansliet inom olika uppdrag med sakkunskap internationellt, vilket vi ser ökar med förhandlingar, inte minst för ett internationellt rättsligt bindande instrument inom ramen för Förenta nationernas havsrättskonvention om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ), konventionen om Biologisk mångfald och vårt engagemang i konventionen för bevarande av marint levande resurser i Antarktis (CCAMLR), Arktiska rådet och arbetsgrupp för skydd av den Arktiska miljön (PAME) liksom inom Helcom och Ospar.

Skälen för myndighetens äskande

För 2021 har HaV tilldelats 247 966 tkr i förvaltningsanslaget jämfört med 2020 då anslaget låg på 244 341 tkr. Tilldelningen inkluderar en förstärkning om 7 miljoner kronor för arbete med förbud av bottenkrångning i skyddade områden samt arbete med en förstärkt fiskerikontroll. I Hermes framgår att förvaltningsanslaget föreslås öka till 250 071 tkr för 2022, 252 984 tkr för 2023 och 258 043 tkr för 2024. Trots ökningen av anslaget bedömer HaV att den inte svarar mot de behov som myndigheten har för att kunna genomföra sitt uppdrag på ett bra sätt och med erforderlig personalstyrka. Myndigheten måste kunna fullgöra sina förvaltningsuppdrag inom fiskförvaltning, havsförvaltning och vattenförvaltning där flera delar utgör obligatorisk myndighetsutövning. I vårt uppdrag ligger också frågor gällande övergödning, marint skräp och marint skyddade områden, samordnad och koordinerad förvaltning samt digitalisering för ökat tillgängliggörande av resultaten av myndighetens arbete. Sedan 2019 har också arbetet med nationell plan för miljöprövning av vattenkraften tillkommit. Ett arbete som är av yttersta vikt, inte bara för en förbättrad miljö utan också för tillgången till förnybar energi. Detta har tagit personella resurser från andra viktiga uppdrag. Därutöver har arbetet med invasiva främmande arter intensifierats men också en förstärkt fiskerikontroll.

Under 2018 påbörjade myndigheten en utökning av sin personalstyrka och som fortsatte under första halvåret 2019. I och med budgetpropositionen 2019 minskade vi antalet nyrekryteringar och flera vakanser tillsattes inte. Också under 2020 har myndigheten valt att inte tillsätta en del av de vakanser som uppstått utan istället rekryterat på visstidsanställning och ta in konsultstöd för att klara sin myndighetsutövning och arbetet med nationell plan, invasiva främmande arter, fiskerikontroll. Inför 2021 har myndigheten dock behövt nyanställa ett antal personer för att kunna fullgöra viktiga myndighetsuppdrag.

Sammanfattningsvis menar Havs- och vattenmyndigheten att för att kunna fullgöra sina myndighetsuppdrag krävs kontinuerlig bemanning. Som framgår ovan finansierar myndigheten delar av eget arbete i enlighet med regeringens villkorsskrivningar med medel från sakanslagen. Det är därför nödvändigt att dessa skrivningar för eget arbete finns kvar kommande år, alternativt att dessa delar överförs till förvaltningsanslaget såsom myndigheten äskat när det gäller 1:15.

Myndigheten bedömer också att sakanslagen bör bibehållas på minst nuvarande nivå för

att ett fortsatt kontinuerligt åtgärdsarbete ska kunna bedrivas. Myndigheten har utarbetat en process och struktur för åtgärdsarbetet som gäller havs- och vattenmiljöna, utifrån de mandat och författningar som myndigheten disponerar och som har anpassats utifrån gällande medelnivåer av anslaget. Om sakanslagen minskar kommer detta inte vara anpassat utifrån de bemyndiganden och det arbete som myndigheten bedriver i dag med utförare i län och regioner för att fullgöra miljöarbetet och viktiga åtgärder behöver avbrytas.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Den aviserade nivån på förvaltningsanslaget kommer att påverka myndighetens grundbemanning och möjlighet att genomföra myndighetens förvaltningsuppdrag.

HaV har idag inte full kostnadstäckning på förvaltningsanslaget utan finansierar en inte oväsentlig del av verksamheten med anslag 1:2 och anslag 1:11 (i dagsläget ca 43 000 tkr) där regeringen så har medgivit men det skapar en ryckighet och osäkerhet i verksamheten och påverkar naturligtvis HaV:s möjlighet att möta regeringens satsning på åtgärder för miljön, att genomföra regeringsuppdrag, möjlighet att delta i internationella sammanhang samt att lämna stöd, vägledning och råd till andra myndigheter. HaV ser utifrån detta med oro på de aviserade sänkningarna från och med 2023 av anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön samt anslag 1:2 för miljöövervakningen. Det kommer inte bara att påverka direkta åtgärder för miljön utan också möjligheten att ha personal som kan arbeta med frågorna. Om de aviserade neddragningar på sakanslagen genomförs inom kommande år och förvaltningsanslaget inte väsentligt ökar, kommer det innebära att myndigheten måste skära ner på antalet tjänster, säga upp personal, väsentligt dra ner takten i digitaliseringsarbete och överlag prioritera hårt bland sina åtaganden HaV yrkar således i första hand att förvaltningsanslaget förstärks enligt tabell 2 så att myndigheten dels kan bibehålla en kontinuerlig, fast bemanning och dels möta ökade krav på myndighetens genomförandet av bl a regeringsuppdrag, arbete med nationell plan och digitalisering. Om inte förvaltningsanslaget förstärks är det mycket viktigt att de villkor som finns för att kunna använda sakanslagen för eget arbete finns kvar för att inte äventyra myndighetens operativa förmåga.

HaV kan inte undvika prisindexökningar samt nödvändig utveckling inom digitalisering. Det senare har inte minst blivit än mer viktigt att snabbare utveckla och genomföra under den pandemi som nu råder och då det stora flertalet av myndighetens personal arbetar hemifrån. Det är därför myndighetens bedömning att beloppen som äskats i tabell 2 är anpassade efter kända och fastställda uppdrag.

2.1.1.2 Vattenförvaltningen och hållbar vattenresursförvaltning

Senaste årens problem med såväl vattenbrist som översvämningar i många delar av Sverige har aktualiserat frågor kring långsiktig vattenförsörjning. Erfarenheterna har resulterat i en rad olika regeringsuppdrag med fokus främst på regional och lokal dricksvattenförsörjning. EU har också riktat fokus på medlemsländernas genomförande kring frågor om vattenuttag i en pilot.

Regleringsbrevet för 2020 har när det gäller anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö inneburit en välkommen förstärkning av HaV:s arbete inom vattenförvaltningen, framförallt när det gäller arbete med vattenhushållning, genomförandet av den nya lagstiftningen om omprövning av vattenverksamheter liksom för vägledning, tillsyn och prövning .

Vattenförvaltning är i grunden en samhällsfråga med stor betydelse för sektorer som jordbruk, skogsbruk, energi och industri. En effektiv vattenförvaltning förutsätter en sektorsövergripande samordning och koordinering för att kunna ta hänsyn till alla för vattenförvaltningen relevanta samhällsmål.

HaV ser behov av att:

- Utifrån myndighetens instruktion, stärka myndighetens roll som samlande, stödjande och pådrivande i genomförandet av vattenförvaltningen och som del i arbetet med miljömålen.
- Utifrån behoven i vattenförvaltning, samverka med centrala och regionala myndigheter för att stödja arbetet avvägningar mellan miljömål och andra samhällsmål på nationell skala, men också på avrinningsområdesnivå.
- Få ett ökat ansvar för att i högra grad engagera och involvera berörda sektorsintressen i arbetet.
- Ta ett större ansvar för att tillvarata och syntetisera utrednings- och kunskapsunderlag för att förstärka vägledningsarbetet, men också föra ut förvaltningsbehov till forskningen.
- Ta ett tydligare ansvar för uppföljning och utvärdering av vattenförvaltningens arbete med syfte att utveckla och förbättra förvaltningen.
- Ta ett större ansvar för att samordna kommunikation och information inom vattenförvaltningen samt miljömålen generellt för att skapa förutsättning för dialog och förståelse för kommande behov.

En sådan satsning skulle möjliggöra för HaV att ta en tydligt ledande och samordnande roll i vattenförvaltningsarbetet. Det skulle också skapa förutsättning för HaV att vidareutveckla det arbetssätt som prövats när det gäller vattenkraft- vattenmiljö respektive jordbruk- vattenmiljö, ett arbetssätt som innebär att vi koordinerar tvärsektoriellt och utvecklar gemensamma tvärsektoriella prioriteringar och avvägningar.

HaV har inte i dessa äskanden beaktat möjliga konsekvenser av utredningen om vattenförvaltningens organisation (SOU 2019:66).

Förslag:

Myndigheten föreslår att förvaltningsanslaget förstärks för vattenförvaltningen och hållbar vattenresursförvaltning med 4 000 tkr per år för perioden 2022 – 2024. Därutöver finns bibehållna äskanden för havs- och vattenmiljöanslaget.

Konsekvenser av utebliven finansiering

2020 års regleringsbrev har, när det gäller anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, inneburit en välkommen förstärkning av HaV:s arbete med vattenförvaltning. Trots det är bedömningen att det krävs ytterligare kontinuerliga resurser över tid utifrån identifierade behov enligt ovan. Om HaV inte beviljas ytterligare resurser kommer myndigheten även fortsättningsvis ha svårt att uppfylla myndighetens instruktion att vara samlande, stödjande och pådrivande inom vattenförvaltningen. Det är också oklart om HaV har resurser att utveckla tillräckligt stöd till vattenmyndigheterna att tillämpa undantag, framförallt mindre strängt krav samt kraftigt modifierade vatten för att säkerställa rimliga avvägningar mellan vattenförvaltningens mål och andra samhällsmål. Myndigheten behöver också mer resurser för att säkerställa att de underlag som myndigheten får möjliggör en bra rapportering till EU.

2.1.1.3 Ny lagstiftning om miljöprövning av vattenkraften, särskilt genomförandet av den nationella prövningsplanen

HaV:s regleringsbrev för 2020 innehåller en kraftig och välkommen satsning, via anslag 1.11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, för HaV:s och länsstyrelsernas arbete med genomförande av den nya lagstiftningen inom vattenpolitikens område som trädde i kraft 1 januari 2019. Förstärkningen möter i stort det behov som HaV identifierade för egen del i 2019 års budgetäskande för perioden 2020-2022. Förstärkningen innebär att HaV delvis kan möta det kompetensbehov som myndigheten identifierat inom såväl det naturvetenskapliga som juridiska området för att kunna hantera alla prövningar som kommer att ske nationellt samt det ökande behov av vägledning som följer av den nya lagstiftningen.

Vad som inte var med i vårt äskande och som vi inte ser inryms i ovan nämnda förstärkning är behoven av samordning och kommunikation inför genomförandet av nationell plan för omprövning av vattenkraften. Insikterna om dessa behov har vuxit fram under året, under arbetet med att utveckla en regional process som kan säkerställa en ändamålsenlig och effektiv omprövning för att kunna innehålla de vattenpolitiska- såväl som de energipolitiska målen. Processen kräver samordning regionalt, relationen regionalt-nationellt samt nationellt.

Genomförande av nationella planen kommer att vara en stark drivkraft för åtgärdsarbetet inom flera miljöproblem och kommer att beröra förvaltning av vattenresurserna i flera sektorer. Dessutom är det viktigt att processen samordnas med andra pågående områden, främst de som berör klimatanpassning, grön infrastruktur samt arbete med skydd och åtgärder för hotade arter. Detta kräver nationell samordning och kompetenser inom förvaltning, samhällsvetenskap, miljökommunikation och ekonomi. Här blir de emellertid specifika och reella då den nationella planen är tidsatt och har tydliga mål.

Förslag:

Myndigheten föreslår att anslaget tilldelas medel för detta arbete med 4 000 tkr år för perioden 2022-2024.

Konsekvenser av utebliven finansiering

Den nationella planen vägleder när det gäller avvägning mellan miljö och energi på nationell och regional nivå. I varje prövningsgrupp, som i de flesta fall motsvarar ett avrinningsområde, ska också hänsyn tas till bl.a. naturmiljön, kulturmiljön och lokala och regionala nyttor med kopplingar till exempelvis skogsbruk, jordbruk och lokal utveckling. För att möjliggöra en effektiv omprövningsprocess krävs därför ett samordnat och koordinerat agerande från nationella myndigheter visavi regional och lokal nivå. För att få till ett sådant agerande behöver HaV aktivt arbeta med samordning nationellt, nationellt och regional och regionalt. Om detta inte kan genomföras, riskeras förseningar i genomförandet av den nationella planen såväl som att målen riskerar att inte innehållas.

2.1.1.4 Digitalisering och miljöinformationshantering inom havs- och vattenförvaltning

Med myndighetens verksamhetsstrategi 2021-2023 pekar HaV ut riktningen på hur digitalisering och miljöinformationshantering ska bidra till att vi kan genomföra vårt uppdrag och uppnå politikens olika mål. HaV har, som många myndigheter, flera utmaningar på digitaliseringsområdet som måste hanteras i närtid för att strategin ska följas. Några av de viktigaste är:

Ett antal föråldrade system som är förhållandevis dyra att förvalta, inte fullt ut kan dra nytta av ny teknologi och som innebär accelererande risker ur ett informationssäkerhetsperspektiv.

Eftersatt förvaltning av myndighetens informationstillgångar

Stort behov av att i grunden förbättra förutsättningar att samla in, klassa, beskriva och tillgängliggöra information på ett mer standardiserat och återanvändbart sätt för en helhetsbild av vattenmiljön i svensk havs- och vattenförvaltning

- Lära om möjligheterna och etablera nya teknologier inom digitaliseringsområdet som t.ex. artificiell intelligens som en naturlig del av myndighetens arbetssätt.

Föråldrade IT-system och IT-infrastruktur

Flera av dagens verksamhetsstöd är monolitiska stuprörslösningar som har många brister utifrån användarperspektivet, användarvänlighet samt möjlighet till bearbetning och analys av information utifrån dagens förväntningar på moderna IT-stöd. De bygger i flera fall på äldre teknik som utgör sårbarheter ur ett informationssäkerhetsperspektiv och begränsar möjligheterna att nyttja moderna lösningar och att återanvända systemkomponenter.

I linje med vår digitaliseringsstrategi jobbar HaV mot en modernare arkitektur som ska bygga på mer modularisering, standardisering samt fler gemensamma och återanvändbara komponenter.

Förslag:

För att accelerera livscykelhanteringen av äldre system och undanröja de värsta riskerna ur ett säkerhetsperspektiv och begränsningar att nyttja moderna lösningar behövs 4 000 tkr för 2022, 4 000 tkr för 2023 och 4 000 tkr för 2024.

Eftersatt förvaltning av myndighetens informationstillgångar

Myndighetens informationstillgångar är väsentliga för utförandet av uppdraget och för en fortsatt digitalisering.

Ett ökat behov av miljödata och information ställer krav på att myndighetens informationshantering är både effektiv och rättssäker så att information kan skapa största möjliga verksamhetsnytta. Det innebär att alla informationsmängder på myndigheten måste höjas till en gemensam grundläggande kvalitetsnivå som sedan behöver bibehållas.

Förslag:

För att höja lägstanivån i ett tidigare underfinansierat förvaltningsarbete och bibehålla nivå på nyare och kontinuerligt ökande informationsmängder med tillhörande systemstöd behövs 9 000 tkr för 2022, 8 000 tkr för 2023 och 7 000 tkr för 2024.

Nästa generation vatteninformation - en helhetsbild av vattenmiljön i svensk havs- och vattenförvaltning

Vatteninformation och data finns idag distribuerat (lagring och presentation) över flera system hos flera myndigheter i Sverige. Det är tidskrävande att skapa en helhetsbild av vattenmiljön i svensk havs- och vattenförvaltning då det i dagsläget är svårt att integrera och presentera information från olika källor. För att kunna samordna underlag i förvaltningsarbetet för ekosystembaserat förvaltningsarbete från källa till hav behöver flera saker vara på plats, såväl internt på HaV som nationellt.

Vatteninformation från olika källor behöver vara av hög kvalitet och vara väl beskriven.

Utbytet av vatteninformation mellan olika aktörer behöver ske på ett standardiserat och strukturerat sätt.

Målgruppsanpassade e-tjänster ska ge möjlighet att kombinera, sammanställa, analysera och visualisera informationen från olika källor.

Vatteninformation ska kunna bli en naturlig del av en nationell datadomän för miljöinformation kopplat till DIGG:s uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata.

Som en följd av de utmaningar som identifierats kring behov av vatteninformation för olika målgrupper har HaV startat programmet "Nästa generation vatteninformation". Första etappen är planerad mellan 2021-2023. Inom ramen för programmet vill HaV skapa förutsättningar för och realisera helhetsbilden av vattenmiljön i svensk havs- och vattenförvaltning.

Informationssystem inom vattenförvaltningen såsom VISS (Vatteninformationssystem Sverige) kommer behövas framöver men med ändrat fokus på de arbetsprocesser och målgrupper som systemet ska stödja. Ett liknande informationssystem för havsmiljön saknas idag. Under programperioden måste därför ett sådant system utvecklas som sedan

kan bidra till en samlad bild av källa till havsperspektivet inom svensk havs- och vattenförvaltning.

Med den plan som nu lagts för en modern plattform för vatten- och havsmiljöinformation beräknas kostnaden för utveckling och investering till 29 500 tkr för 2022, 17 500 tkr för 2023 och 17 500 tkr för 2024, varav investeringskostnaden beräknas till 6 000 tkr för 2022, 8 000 tkr för 2023 och 10 000 tkr för 2024.

Nyttja nya digitala möjligheter

Det görs stora framsteg vad det gäller att nyttja algoritmer och verktyg för att analysera stora mängder data, något som HaV i dagsläget har liten erfarenhet av.

Nya teknologier såsom maskininlärning, artificiell intelligens och robotiserad processautomatisering kan bidra till ökad analysförmåga om sambanden i ekosystemen, automatisering inom ärendehantering samt till utveckling av nya ekosystemtjänster. Denna utveckling ska ske i samverkan med aktörer i omvärlden såväl inom akademien samt offentlig och privat sektor.

Förslag:

För initiala insatser för lärande och för att utveckla arbetssätt med målsättningen att användandet av nya teknologier som etablerade arbetssätt i verksamheten behövs 1 500 tkr för 2022, 1 500 tkr för 2023 och 1 500 tkr för 2024.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Generellt – Tendensen att förvaltningsanslagen minskar och sakanslagen ökar utgör en problematik. Risken finns att det motverkar en utveckling mot generiska och återanvändbara IT-stöd och infrastrukturtjänster för hela verksamheten, för att istället fortsatt bidra till stuprörlösningar inom varje sakområde.

Föråldrade IT-system - Fortsatt höga förvaltningskostnader för föråldrade IT-stöd som utgör en ökande säkerhetsrisk och som dessutom har allt svårare att möta verksamhetens och omvärldens förväntningar utifrån att digitaliseringen nu drivs med ett utifrån- och in perspektiv. Tiden för utbyte av system och komponenter blir utdragen och förvaltningskostnaderna blir allt svårare att täcka med myndighetens förvaltningsbidrag. Myndigheten kan inte tillmötesgå kraven på informationssäkerhet för skyddsvärd information som t.ex. djupdata och information om Svensk vattenkraft som det nu ställs krav på att myndigheten ska hantera.

Eftersatt förmåga att förvalta myndighetens informationstillgångar

Information som är samlad inom myndigheten används för att ta beslut som påverkar svensk havs- och vattenmiljö, idag och i framtiden. Olika målgrupper är dagligen beroende av tillgänglig och korrekt information för att upprätthålla rättssäkra beslut. Med en eftersatt förmåga att förvalta myndighetens informationstillgångar bromsas digitaliseringen och en

stabil och rättssäker hantering av information kan innebära allvarliga riker för verksamheten.

Nästa generation vatteninformation – Möjligheten till att skapa helhetsbilden av vattenmiljön i svensk vatten- och havsförvaltning skjuts på framtiden. Utan ett informationssystem för havsmiljön uppfyller inte Sverige sina åtaganden att genomföra havsmiljödirektivet i svensk havsmiljöförvaltning. Sammantaget innebär det att uppföljning och utvärdering av svenskt akvatiskt miljöarbete försvåras vilket medför att det blir svårare att rationellt arbeta med åtgärder i ett övergripande källa-till-hav-perspektiv.

Nyttja nya digitala möjligheter – Lärande om, och införlivande av nya digitala verktyg tar längre tid och får till följd att HaV:s arbetsmetoder inte utvecklas i takt med omvärlden. Detta kan påverka vår förmåga att utföra vårt uppdrag på ett effektivt och trovärdigt sätt. Vi får fortsatt förlita oss på engångsinsatser i form av enskilda prototyper, hackaton och liknande innovationsinsatser utan att kunna etablera en långsiktig och varaktig förmåga att nyttja de nya möjligheterna i utförandet av vårt uppdrag.

2.1.1.5 Fiskerikontroll

Under 2020 har HaV tillsammans med Kustbevakningen och på regeringens uppdrag (N2019/02976/FJR), utrett hur fiskerikontrollen kan förbättras och effektiviseras. Uppdraget levererades till regeringen hösten 2020. I utredningen föreslås totalt 50 åtgärder varav 35 är HaV:s ansvar. För att säkerställa ett långsiktigt hållbart nyttjande av fisk och ekosystem bedöms att behovet av kontroll av fiskets bedrivande kommer att öka ytterligare. För närvarande pågår en översyn av EU:s kontrollförordning och revideringen kan med största sannolikhet antas öka fiskerikontrollens omfattning och därmed krav på HaV.

Den direktverkande EU-lagstiftningen påverkar myndighetens åtagande. För HaV:s del innebär uppdraget som övergripande ansvarig myndighet för den svenska fiskerikontrollen att tillkommande kontrollkrav som inte regleras hos annan myndighet faller på HaV. Ett sådant uppdrag rör bland annat den spårbarhetskontroll och annan kontroll i försäljnings- och handelsleden av fiskerikontrollskäl som inte faller på Jordbruksverket eller Livsmedelsverket.

För HaV medför också inrättandet av fler marina skyddade områden och andra geografiska områden med teknisk reglering av fisket ett ökat beting avseende landbaserad övervakning, uppföljning och kontroll.

HaV har, i rollen som expertmyndighet ett stort åtagande i förberedelser inför och deltagande i EU-arbetsgrupper inom fiskerikontroll såsom arbetsgrupper inom regionaliseringsarbetet (Scheveningen och Baltfish), kontrollexpertgrupper som EU-kommissionen organiserar samt arbetsgrupper som EFCA ansvarar för. HaV bereder också underlag till regeringskansliet i frågor om fiskerikontroll utifrån den EU-gemensamma processen kring förhandlingar om kontrollåtgärder. Inom EU-samarbetet är också åtagandet för det gemensamma arbetet för framtagande av riskanalyser för de olika havsområdena omfattande. Dessa frågor är en väsentlig del av myndighetens övergripande ansvar som kräver allt mer resurser.

Flera av de åtgärder som föreslås i regeringsuppdraget om förbättrad och effektiviserad fiskerikontroll avser behov av fortsatt utredning och djupare analys. Andra förslag handlar om utveckling av rutiner, IT-system och samverkansformer. Dessa åtgärder bör inte hanteras var för sig utan hänger ihop och är i många delar beroende av varandra. För ett effektivt genomförande av åtgärderna behöver analys- och utvecklingsmetoden på HaV ses över för att bättre ta tillvara på de möjligheter som finns med exempelvis digitalisering och förbättrade samverkansformer. En del av de föreslagna åtgärderna bör kunna finansieras med hjälp av Europeiska Havs- och fiskerifonden (EHFF) och är redan identifierat i den behovsanalys och åtgärdsplanering som HaV har gjort för fondens nya programperiod. Utöver detta ser dock HaV ett behov av att förstärka sin analys- och utvecklingsförmåga för att även långsiktigt kunna hantera de åtgärder som föreslås.

HaV bedömer att den årliga bemanningen inom ramen för HaV:s uppdrag för fiskerikontroll behöver öka med 10 årsarbetskrafter, vilket också belysts i regeringsuppdraget. Det är framförallt inom kompetensområdena analys-, verksamhets- och processutveckling samt utredningsförmåga. De föreslagna åtgärderna för en utvecklad digital förmåga avseende geografiska referenser bedömer HaV också medför ökade kostnader. Myndighetens arbete med tillgänglighet, drift och support dygnet runt avseende verksamhetskritiska system måste säkerställas liksom en hållbar och långsiktig förvaltning av fiskerikontrollens IT-system.

En specifik åtgärd som föreslås och som förutsätter förstärkt finansiering avser kostnader för genomförande av ett försök med kamerabevakning i enlighet med uppdrag i myndighetens regleringsbrev för 2021. Försöket kommer att kräva investeringar i form av utrustning men framförallt uppbygganden av en kapacitet och förmåga att samla in, förvalta och analysera den data som systemet genererar.

För detta arbete som redogörs för ovan bedömer HaV att dess förvaltningsanslag behöver öka enligt följande:

- För förstärkning av analys-, utredning- och utvecklingsförmåga med 4 800 tkr för 2022, 8 000 tkr för 2023 och 8 000 tkr för 2024.
- Förvaltning och tillgänglighet till IT-system med 9 000 tkr för 2022, 9 000 tkr för 2023 och 9 000 tkr för 2024.
- Regeringsuppdrag kameraövervakning för personalkostnader med 2 400 tkr för 2022, 2 400 tkr för 2023 och 800 tkr för 2024.
- Regeringsuppdrag kameraövervakning omkostnader (beställning från SLU, m.m.) med 1 500 tkr för 2022, 1 000 tkr för 2023 och 500 tkr för 2024.

Förslag:

Sammantaget ett beräknat behov och äskande med 17 700 tkr för 2022, med 20 400 tkr för 2023 och 18 300 tkr för 2024.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Med utebliven finansiering saknar vi resurser att möta den ökade ambitionen på fiskerikontrollens område som bland annat uttrycks i regeringsuppdraget om förbättrad fiskerikontroll och som också är en konsekvens av en kommande reviderad kontrollförfordning. Det ökade resursbehovet på området består inte bara av omhändertagande av arbetsuppgifterna i ett utökat uppdrag utan även av resurser för att ställa om organisationen och utveckla nya processer, rutiner och system. I vår pågående utveckling av fiskerikontrollen frigör vi successivt kapacitet genom effektivisering främst driven av digital utveckling. Detta är dock inte tillräckligt utan mer resurser behöver tillföras i enlighet med behoven som uttrycks ovan.

2.1.1.6 Fiskereglering och områdesskydd

Vi ser en ökad ambition och ett utökat beting på fiskeregleringens område. Vårt uppdrag, att utgå i från en ekosystemansats i arbetet med fiskets reglering, ställer ökade krav på samordning, dialog och på sammanställandet av nya kunskapsunderlag. Inom den nationella förvaltningen utvecklar vi vårt arbete inom de fem nationella beredningsgrupperna. Inom det regionala arbetet (EU) ser vi en ökad förväntan på deltagande och ett ökat krav på bred beredning av frågorna.

Vi noterar dessutom att situationen för bestånden, och de strängare EU-regleringar (minskade kvoter, lektidsstopp mm) som är en konsekvens av detta, ökar vårt arbetsbeting med utökade dialoger med fisket och fiskets intressenter, framställandet av konsekvensbeskrivningar och andra underlag som myndigheten måste ta fram.

Samtidigt som ambitionerna och uppdraget ökar har vi, på grund av nuvarande budgetförutsättningar, en tunn bemanning och ett ohållbart beroende av ett fåtal experter på regleringsområdet. Situationen gör oss sårbara och påverkar negativt vår förmåga att omhänderta en ökad ambition på fiskeregleringens område.

Arbetet med områdesskydd och fiskereglering kräver även tillgång till olika typer av kunskapsunderlag till stöd för genomförandet. Myndigheten har under de senaste åren bland annat fått förstärkningar av anslag 1:11 och 1:2 för att genomföra karteringar av marina livsmiljöer och utveckla övervakningsprogram avseende akvatiska arter, habitat och landskapstyper. Utmaningen är att förvaltningsanslaget tidigare har minskat vilket innebär att vi idag delvis saknar egen förmåga att leda detta långsiktiga utvecklingsarbete på myndigheten. För att kunna beställa, ta emot och förvalta dessa kunskapsunderlag krävs rätt kompetens och väl fungerande projektledning på HaV. Brist på kapacitet för myndighetens eget arbete innebär en risk att vi inte blir en professionell beställare och att vi inte utnyttjar kunskapsunderlagen till nytta för samhället.

Naturen och dess ekosystemtjänster är nödvändiga för människans överlevnad, men tillståndet för biologisk mångfald har försämrats kraftigt de senaste åren. Nuvarande mål anger att minst 20 % av Sveriges land- och sötvattensområden, samt 10 % av Sveriges marina områden senast år 2020 ska bidra till att nå nationella och internationella mål för

biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Inom ramen för pågående översyn av internationella åtaganden, inom exempelvis Konventionen för biologisk mångfald (CBD), diskuteras nu nya, mer ambitiösa mål för områdesskydd i både limniska och marina miljöer.

Havs- och vattenmyndigheten roll i arbetet med akvatiskt områdesskydd är att vara vägledande, stödande och pådrivande i länsstyrelsernas och kommunernas arbete med akvatiskt områdesskydd. Vi har de senaste åren fått ett flertal regeringsuppdrag som rör akvatiskt områdesskydd, bland annat revidering av den nationella strategin för limniskt områdesskydd, genomförande av nödvändiga bevarandeåtgärder i marina skyddade områden (framförallt fiskereglering), samt genomförande av satsningen Stärkt marint områdesskydd genom bl.a. framtagande av havsområdesvisa handlingsplaner för marint områdesskydd. Myndigheten genomför också andra åtgärder för att verka för att områdesskyddet ska vara ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt samt för att öka takten på bildandet av nya skyddade naturområden. Arbetet sker i nära samverkan med länsstyrelser och Naturvårdsverket.

Under 2020 pågår en översyn av internationellt överenskomna mål inom ramen för flera olika miljökonventioner. Översynen kommer sannolikt att leda till en höjd ambitionsnivå avseende åtgärder för skydd och förvaltning av arter och naturtyper. Dessa globala och regionala mål kommer sedan att omsättas i nationella mål och konkreta åtgärder. För att genomföra arbetet så att målen kan uppnås måste Havs- och vattenmyndigheten tillföras medel för arbete med såväl limniskt som marint områdesskydd. Den innevarande satsningen på stärkt marint områdesskydd har varit av stor betydelse för genomförandet av arbetet och möjliggjort betydelsefulla insatser som annars inte blivit av. För att bibehålla takten i områdesskyddet samt för vidta åtgärder för att förvalta den skyddade naturen behöver resurser också tillföras. HaV har också nyligen fått i uppdrag av regeringen att ta fram förslag till fiskeregleringar i fyra marina skyddade områden bl a för att säkerställa ett stärkt skydd för tumlare. Myndigheten har idag två årsarbetskrafter som utöver löpande myndighetsutövning arbetar med med marina skyddade områden. Det gör myndighetens arbete med dessa frågor mycket sårbar och en ansträngd arbetssituation för dem det berör.

Förslag:

Myndigheten bedömer därför att det behövs ett resurstillskott till 1:15-anslaget omfattande 3 000 tkr för år 2022, 3 000 tkr för 2023 och 3 000 tkr för 2024 för arbetet med fiskereglering och marint och limniskt områdesskydd.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Vi är fortsatt beroende av ett fåtal experter på fiskeregleringens område och saknar förmåga att omhänderta den ökade ambitionen och det utökade betinget på regleringens område.

Nya ambitiösa globala mål för områdesskydd håller på att utarbetas inom ramen för Sveriges internationella åtaganden. Dessa mål kommer sedan att omarbetas till nationella åtaganden. Arbetet är också viktigt för svensk havsförvaltning och vattenförvaltning samt

för att uppfylla art- och habitatdirektivets krav. För att klara den ökade ambitionen när det gäller akvatiska naturtyper och arter samt för att vägleda och stötta länsstyrelser och kommuner på ett adekvat sätt i genomförandet av områdesskyddet, så behöver resurser tillföras Havs- och vattenmyndigheten.

2.1.1.7 Internationellt arbete (CCMLR, OSPAR, BBNJ, CBD, CMS, Arktiska rådet)

En av de största utmaningarna vi står inför idag och inom överskådlig framtid är förlusterna av biologisk mångfald. Frågor som rör områdesskydd, restaurering och artarbete har hög prioritet i bl.a. FN:s miljöarbete, EU:s miljöarbete samt i svenska prioriteringar av miljöarbetet. Vatten känner inga administrativa gränser och biologisk mångfald och ekosystemtjänster kan skyddas framgångsrikt genom internationellt samarbete och därtill länkade åtgärder. Havs- och vattenmyndigheten deltar i och stöttar regeringskansliet i arbetet med ett flertal olika konventioner och annan internationell samverkan, bland annat CBD, BBNJ, CITES, CMS, Ascobans, Ramsar, CCAMLR, Arktiska rådet (PAME), Helcom och Ospar.

Sverige har ordförandeskapet inom CCAMLR (Konventionen för att bevara levande marina resurser) i Antarktis under 2020-2022 och Havs- och vattenmyndighetens generaldirektör är utsedd som ordförande för kommissionen. Sverige kommer också att inneha ordförandeskapet inom arbetsgruppen PAME (Protection of the Arctic Marine Environment) inom Arktiska rådet 2021-2023 och ordförandeskapet kommer att ledas av HaV.

Den pågående pandemin har förutom ett stort mänskligt lidande medfört att arbetet med översyn av internationellt överenskomna mål inom olika miljökonventioner för perioden 2021-2030 kraftigt har försenats. Arbete pågår i nya digitala former men har saktat ner. Inom EU har ambitionen avseende biologisk mångfald höjts ordentligt i förslaget till ny biodiversitetsstrategi till 2030, men även i internationellt samarbete syns detta. Det avspeglar sig bland annat i EU-kommissionen uttalat att man kommer verka för ett ambitiöst nytt ramverk för biologisk mångfald inom CBD, ett ambitiöst juridiskt bindande avtal om marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ), samt utpekande av tre stora marina skyddade områden i östra Antarktis och Weddellhavet (CCAMLR). Ett starkt fokus på marina frågor inom EU-arbetet påverkar också Havs- och vattenmyndighetens arbete på det internationella området. Nya mål och ramverk både inom EU och globalt kommer att fastställas i en nära framtid och sannolikt att leda till en höjd ambitionsnivå avseende åtgärder för skydd och förvaltning av arter och naturtyper samt restaurering av ekosystem. Sverige behöver påverka dessa eftersom de sedan kommer att omsättas av regeringen i nationella mål och av myndigheterna i konkreta åtgärder.

HaV:s arbete inom konventionerna är ett viktigt bidrag i att lyfta och tydliggöra de akvatiska frågorna. Vi behöver säkerställa att ambitionerna höjs när det gäller kvalitativa mål för akvatiskt områdesskydd internationellt och lyfta fram behovet av att tydliggöra kopplingar mellan klimat och akvatisk biologisk mångfald. Andra viktiga delar att lyfta fram är behoven

av restaurering, ekosystembaserat fiske och hållbart nyttjande av akvatiska resurser samt åtgärder mot invasiva främmande arter.

För att effektivt bromsa förlusterna av biologisk mångfald och bidra till klimatomställningen måste vi arbeta tillsammans med andra länder inom ramen för Sveriges internationella åtaganden. De resurser som finns tillgängliga på myndigheten idag är inte tillräckliga för att kunna delta tillräckligt aktivt i arbetet inom de globala och regionala miljökonventionerna, synliggöra de akvatiska frågorna, och ge nödvändigt stöd till regeringskansliet i arbetet. Det innebär att vi måste avstå deltagande i vissa möten eller inte kan bidra med underlag i den utsträckning som behövs. Det kan i förlängningen leda till att åtaganden för akvatiska naturtyper och arter inte kommer till stånd i den omfattning som krävs för att bromsa den negativa utvecklingen.

Förslag:

Kostnaden för detta arbete beräknas uppgå till 3 000 tkr per år och finansieras idag med anslag 1:11 och inryms i HaV:s äskande om 43 000 tkr. För att utföra detta internationella arbete på ett tillfredsställande sätt behöver myndigheten en permanent förstärkning av förvaltningsanslaget.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

De resurser som finns tillgängliga på myndigheten idag räcker inte till för att kunna delta aktivt i arbetet inom de globala och regionala miljökonventionerna, synliggöra de akvatiska frågorna, och ge nödvändigt stöd till regeringskansliet i arbetet. Det innebär en risk för att vi måste avstå deltagande i vissa möten eller inte kan bidra med underlag i den utsträckning som behövs. Det kan i förlängningen leda till att åtaganden för akvatiska naturtyper och arter inte kommer till stånd i den omfattning som krävs för att bromsa den negativa utvecklingen.

Sammanfattande tabell för beräknade äskanden utifrån resonemangen och konsekvensbeskrivningarna ovan.

Beräknade äskanden för 2022-2024	2022	2023	2024
2.1.1 Förvaltningsanslaget	43 000	43 000	43 000
2.1.1.2 Vattenförvaltning och hållbar vattenresursförvaltning	4 000	4 000	4 000
2.1.1.3 Ny lagstiftning om miljöprovning av vattenkraften , NAP	4 000	4 000	4 000
2.1.1.4 Digitalisering inom havs- och vattenförvaltning			
Föråldrade IT-system	4 000	4 000	4 000
Eftersatt förvaltning av informationstillgångar	9 000	8 000	7 000
Nyttja nya digitala möjligheter	1 500	1 500	1 500
<u>Summa:</u>	<u>14 500</u>	<u>13 500</u>	<u>12 500</u>

2.1.1.5 Fiskerikontroll			
Förstärkt analysförmåga	4 800	8 000	8 000
Förvaltning och tillgänglighet IT-system	9 000	9 000	9 000
RU kameraövervakning (personal)	2 400	2 400	800
RU Kamerabevakning (omkostnader beställning från SLU, samråd, resor mm, övriga omkostnader)	1 500	1 000	500
Summa:	17 700	20 400	18 300
2.1.1.5 Fiskereglering och områdesskydd	3 000	3 000	3 000
Summa:	86 200	87 900	84 800

2.2.1 Anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.

Tabell 3. Förslag till verksamhetens finansiering anslag 1:2.

Anslag 1:2 Miljöövervakning mm	2021 Tilldelat	2022 Förslag	2023 Förslag	2024 Förslag
ap.3 Miljöövervakning mm	203 700	203 700	123 700	123 700
<i>Förstärkning/äskande</i>			80 000	80 000
ap.5 Bidrag till Swedish Water House	3 000	3 000	3 000	3 000
Summa	206 700	206 700	206 700	206 700

2.2.1.1 Genomförande av miljöövervakning

I senare års budgetunderlag beskrev myndigheten de behov som identifierats för att kunna utveckla övervakningen av den akvatiska miljön, inklusive dataförvaltning, till en nivå som på ett bättre sätt uppfyller krav i lagstiftning och förordningar och dessutom på ett bättre sätt uppfyller de behov som förvaltningen av vår akvatiska miljö hade uttryckt. De områden som främst pekades ut var övervakning av grundvatten och ytvatten enligt vattenförvaltningens behov, behov av att få igång en adekvat övervakning av biologisk mångfald och främmande arter, på ett bättre sätt samla in påverkansdata på havsmiljön, samt förstärkningar inom förvaltning (granskning, lagring och tillgängliggörande) av all data som samlas in.

Den förstärkning av myndighetens del av anslag 1:2 (Miljöövervakning m.m.) på totalt 90 000 tkr som tillkom under 2019-2021 svarar mot de behov vi gett uttryck för i tidigare budgetunderlag, och har därför betytt att vi kunnat slussa in betydande belopp i både utveckling av övervakning och till förstärkning av långsiktiga övervakningsprogram, främst

inom de områden som nämndes i förra stycket. En stor del av de utökade medlen satsades på direkta kunskapshöjande åtgärder enligt handlingsplanen "Full koll på våra vatten", vars syfte är att se till att övervakningen i högre grad uppfyller vattenförvaltningens behov. Arbetet enligt handlingsplanen fortsätter dock flera år till, då vi ännu har mycket arbete kvar innan vi uppfyller de krav som åligger Sverige.

Inför 2021 stärktes anslaget med ytterligare 10 000 tkr. Förstärkningen satsas främst på utveckling och införande av övervakning av biologisk mångfald och främmande arter enligt art- och habitatdirektivet och förordningen om invasiva främmande arter (IAS-förordningen), samt övervakning av buller och hydromorfologisk påverkan enligt havsmiljöförordningen och art- och habitatdirektivet. Vi upplever också en fördyring av havsmiljö- och fiskresursövervakningen i och med att det nya forskningsfartyget Svea tagits i bruk. Svea är en fantastisk plattform och ger helt nya möjligheter till datainsamling och exempelvis koordinering med satellitbaserad övervakning, men innebär en ökad grundkostnad för våra utförare.

De närmsta åren kommer vi, i enlighet med HaV:s verksamhetsstrategi och strategi för akvatisk övervakning, att fortsätta en implementering av den utveckling och anpassning av en heltäckande, adaptiv och riskbaserad, övervakning som har påbörjats de senare åren. Vi ser fortfarande stora behov av anpassning inom främst vattenförvaltningens område, där Sverige fått kritik av bl.a. EU för att vi inte uppfyller kraven enligt ramdirektivet för vatten. Detta gäller både yt- och grundvatten. Även arbetet för att anpassa övervakningen enligt havsmiljöförordningens krav måste fortsätta i samma takt vad gäller påverkansdata som exempelvis buller och skräp. Samma sak gäller arbetet med övervakning av främmande arter i vattenmiljön, vilket ännu så länge bedrivs på en tämligen blygsam nivå. Den potentiellt största förändringen de närmaste åren kommer dock från EU:s strategi för biologisk mångfald, där det förväntas att beslut under 2021 kan leda till att väsentligt större krav än idag ställs på implementering av art- och habitatdirektivet. Sannolikt kommer en transformativ förändring av hela denna övervakning att ske de närmaste åren, i och med att mätbara mål och delmål ska sättas upp för den biologiska mångfalden – vilket oundvikligen leder till en förändrad och utökad övervakningsinsats.

Sammantaget betyder ovanstående resonemang att behoven inom miljöövervakningen egentligen är väsentligt större än de medel vi just nu har till vårt förfogande. Den förstärkning vi fått i anslaget går alltså inte till temporära utvecklingsprojekt, utan dessa måste, när de är färdiga, växlas över till löpande och långsiktiga övervakningsprogram. Vi ser dock svårigheter med att kunna förvalta ett större anslag ordentligt med nuvarande förvaltningsanslag (d.v.s. personalstyrka) och behöver dessutom avvakta och analysera EU:s kommande beslut inom biologisk mångfald innan det går att mer exakt definiera dessa behov.

Myndigheten föreslår en fortsatt anslagstilldelning enligt tabell 3.

2.2.2 Bemyndigande för anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.

Tabell 4. Förslag till bemyndigande för anslag 1:2 Miljöövervakning.

ap. 3	2020 Utfall	2021 Prognos	2022 Beräkn.	2023 Beräkn.	2024 Beräkn.
Ingående åtaganden	36 817	61 982	80 000		
+ Nya åtaganden	61 284	59 518	40 000		
- Infriade åtagande	-36 119	-41 500	-40 000	-27 000	-13 000
Utegående åtaganden vid årets slut	61 982	80 000	80 000		
Tilldelade/förslagen bemyndiganderam	80 000	80 000	80 000		

Den utökade bemyndiganderamen vi fick 2020 ger oss större möjligheter att skriva fleråriga överenskommelser och avtal, vilket gynnar både oss och våra utförare och gör att vi kan arbeta effektivare inom ramen för det tilldelade förvaltningsanslaget. Efterhand överför vi dock mer och mer av den utveckling och de pilotundersökningar som nu pågår till den löpande övervakningen och till den löpande förvaltningen av data. Vi strävar efter fleråriga åtaganden till våra utförare, vilket kräver ett relativt stort bemyndigande.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2021 framgår att Havs- och vattenmyndigheten får utnyttja ett bemyndigande om maximalt 58 000 tkr för anslagspost, ap.3.

Förslag

Myndigheten föreslår en bemyndiganderam enligt tabell 4.

2.3.1 Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tabell 5. Förslag till verksamhetens finansiering av anslag 1:4

Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	2021 Tilldelat	2022 Förslag	2023 Förslag	2024 Förslag
ap.7	70 000	25 000	25 000	25 000
<i>Förstärkning/äskande</i>		25 000	25 000	25 000
Summa	70 000	50 000	50 000	50 000

2.3.1.1 Genomförande av vraksanering

Anslaget ap.7 får användas för sanering och efterbehandling av förorenade områden.

I budgetunderlaget för 2018 – 2020 lyfte myndigheten fram behovet av medel för vraksanering. Behovet beräknades till 25 000 tkr årligen under de kommande tio åren. Regeringen tilldelade myndigheten medel i enlighet med framställan.

Myndigheten har dragit flera lärdomar av arbetet från och med 2018 och prioritering av saneringsobjekt bör göras utifrån vår miljöriskbedömning. Kostnaderna för sanering av miljöfarliga vrak är starkt beroende av val av vrak samt genomförande av utredningar och förundersökningar. I det inledande arbetet från 2018 har vi identifierat ett behov av att utreda och sanera vrak som överstiger det årliga anslaget inklusive utrymmet i bemyndiganderamen. De vrak som utgör den största miljörisken innehåller större volymer olja och vraken är också större. Detta medför högre kostnader för att tömma dem på olja, varför myndigheten begär en förstärkning av budget för verksamheten.

Under 2020 har förundersökningar och saneringsåtgärder av enskilda vrak genomförts enligt plan. Dessa ytterligare analyser avser i första hand vraket Skytteren som är Sveriges största och mest miljöfarliga vrak som ligger i en mycket känslig kustmiljö på Sveriges västkust. Regeringen har i budgetpropositionen särskilt lyft fram behovet av att åtgärda Skytteren (se budgetpropositionen sid 93). Myndigheten avser att nyttja förstärkningen av anslaget 2021 för detta ändamål.

Inom ramen för ap. 7 är budgetbehovet för åren 2022-2024 följande:

År 2022: Sanering av vraken Rone, Harburg och Nynäs I är planerade till 2021 och även under 2022. Ytterligare förundersökningar och saneringsåtgärder av enskilda vrak kommer att föranleda ökade kostnader under året. För att säkerställa vraksaneringsplanen och dess utförande inklusive utökade riskbedömningar och analyser av juridiska aspekter samt fördjupad miljöriskanalys äskas därför ytterligare medel för detta år med 25 000 tkr. För 2023 äskas 25 000 tkr för och för 2024 äskas 25 000 tkr för förundersökningar och saneringar av enskilda vrak.

Myndigheten föreslår att anslaget 1:4 ap. 7 ökas med 25 000 tkr för 2022, 25 000 tkr för 2023 och 25 000 tkr för 2024.

Konsekvenser av utebliven finansiering

En utebliven finansiering under detta anslag skulle innebära att de mest miljöfarliga vraken inte kan bli sanerade. Detta innebär i sin tur att dessa vrak ligger kvar på havsbotten och utgör en akut miljöfara. Vissa av dessa vrak läcker redan olja episodiskt.

2.3.2 Bemyndigande för anslag 1:4 Sanering och återställande av förorenade områden

Enligt regleringsbrevet får Havs- och vattenmyndigheten utnyttja ett bemyndigande med maximalt 30 000 tkr. Myndighetens arbete med att ta fram ramavtal för upphandling av vraksanering blev klart under första halvan av 2018 vilket möjliggjort att saneringstakten har ökat under 2019 och 2020 och kan öka framåt.

Myndigheten färdigställde ett underlag för prioritering av vrak under 2018 som stöd för att påbörja saneringen under den kommande bemyndigandeperioden. HaV eftersträvar flerårskontrakt för perioden i fråga. Vraksanering görs enklast och billigast på sommarhalvåret, men för att kunna sanera större vrak fullt ut behöver arbetet kunna utföras under två eller i vissa fall fler säsonger än så. Utöver det kan myndigheten beställa sanering av flera vrak under en längre tidsperiod. En beställning som avser flera år gör det också lättare att få konkurrenskraftiga avtal med utförare av uppdraget.

Havs- och vattenmyndigheten föreslår därför en bemyndiganderam om 30 000 tkr för 2022, 2023 och 2024 enligt tabellen nedan.

Tabell 6. Förslag till bemyndigande för anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

ap. 7	2020 Utfall	2021 Prognos	2022 Beräkn.	2023 Beräkn.
Ingående åtaganden	400	5 600	30 000	
+ Nya åtaganden	5 600	30 000	10 000	
- Infriade åtagande	-400	- 5 600	- 15 000	-15 000
Utgående åtaganden vid årets slut	5 600	30 000	25 000	
Tilldelade/förslagen bemyndiganderam	30 000	30 000	30 000	

Förslag:

Myndigheten föreslår en bemyndiganderam enligt tabell 6.

2.4.1 Anslag 1:5 Miljöforskning

Anslaget får bl.a. användas för att finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete.

Anslaget får bl.a. användas för att finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete.

2.4.1.1 Förstärkning av miljöforskningsanslaget

En hållbar havs- och vattenförvaltning är beroende av kvalitetssäkrad kunskap som vilar på vetenskaplig grund. Genom en stark miljöforskning av hög kvalitet skapas förutsättningar för god förvaltning, planering, välgrundade beslut och effektiva åtgärder som skapar balans i ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet och som möter stora samhällsutmaningar såsom klimatförändringen och ett hållbart nyttjande av hav och vatten.

Miljöforskningsanslaget är unikt i det avseendet att det riktar sig särskilt till förvaltningens behov. Vi ser ett fortsatt behov av att detta anslag behåller sin särart i förhållande till andra forskningsanslag samt att det förstärks så att fler behov kan tillgodoses och takten i myndigheternas miljöarbete öka.

Aktuella kunskapssammanställningar från t ex FN:s klimatpanel IPCC och plattformen för biologisk mångfald IPBES ger en samstämmig bild av de övergripande förändringarna i miljön men pekar också på ett större antal kunskapsluckor. Kunskapsbehoven understryks också i miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83). För att motverka klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald krävs en adaptiv förvaltning som bidrar till omställningen till ett hållbart samhälle. Det finns även fortfarande kunskapsbehov rörande belastningar från kemikalier och skräp och samspelet av den typen av miljöpåverkan med andra förändringar, så kallade kumulativa effekter, och hur en ekosystembaserad förvaltning kan hantera dessa effekter.

En hållbar förvaltning av hav- och vatten behöver beakta effekterna av klimatförändringen och bidra till anpassningen av miljön och samhället till dessa förändringar. Samtidigt behöver det skapas förutsättningar för en genomgående transformation av energisystemet och på så sätt bidra till att begränsa klimatpåverkan. Ett stort långsiktigt arbete med omfattande kunskapsbehov är genomförandet av den nationella planen för omprövningen av vattenkraften.

Vi ser det även som angeläget att omsätta forskningssamarbetet inom EU-projektet BANOS till det eftersträvade forskningsprogrammet för Östersjön och Nordsjön inom ramen för partnerskapsprogrammen under EU:s forskningsprogram Horisont Europa. När det gäller sötvatten är det nya europeiska partnerskapsprogrammet Water4All av särskilt intresse för myndighetens förvaltningsarbete.

Ett annat långsiktigt forsknings-samarbete är FN:s dekad om havsforskning som inleder sitt genomförande av aktiviteter 2021. Genom havsdekaden finns en plattform för insatser som tar tillvara på Sveriges starka forskningsmiljöer och förvaltningskunskap och som kan stötta arbetet mot det globala hållbarhetsmålet om hav och marina resurser (SDG14).

Miljöforskningsanslaget fyller även ett viktigt behov i den fortsatta utvecklingen av myndigheternas miljöövervakning. Det finns idag stora kunskapsgap om hur nya tekniker för insamling av miljöinformation, exempelvis fjärranalys från satellit och drönare, eDNA eller medborgarforskning, samt nya sätt att analysera informationen, exempelvis med hjälp av AI, kan omsättas i konkreta förvaltningsnyttor. Här vill vi även trycka på vikten att den insamlade miljöinformationen förvaltas långsiktigt och tillgängliggörs öppet och effektivt för att skapa störst möjliga nyttor för miljön och samhället.

I miljömålsberedningens utredning SOU 2020-83 Havet och människan lyfts behov av kunskap och forskning om havsmiljön för att nå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Dessa behov skulle delvis kunna tillgodoses genom en förstärkning av Miljöforskningsanslaget. Då Havs- och vattenmyndigheten arbetar brett utifrån källa-till-havsperspektivet med ekosystembaserad förvaltning så för vi kontinuerligt dialog med forskningsfinansiärer för att lyfta förvaltningens forskningsbehov och stimulera satsningar som ligger i linje med våra behov. Detta gäller inte minst nu när Formas tar fram ett nationellt forskningsprogram om hav och vatten. Det finns ett ökat behov av samordning mellan myndigheter med forskningsanslag för att stärka samtliga myndigheters nyttjande av sina respektive anslag.

Förslag Myndigheten stödjer Naturvårdsverkets äskande för perioden 2022 – 2024.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

En utebliven förstärkning av miljöforskningsanslaget kommer att få konsekvenser för myndighetens förmåga att hantera komplexa miljöproblem i kust- och havsområden och det långsiktiga arbetet för en ekosystembaserad förvaltning av akvatiska resurser. Ett förändrat klimat ställer nya krav på kunskap om vattenresurser som helhet vilket kräver nya forskningssatsningar för att ha tillgång till rätt kunskap i rätt tid. Här kan vi inte förlita oss på tidigare erfarenhet och forskningsresultat. Vi ser vidare risker med att svenska myndigheter inte har rätt kompetens och kunskap vid den omfattande omprövningen och miljöanpassning av svensk vattenkraft som nu inleds.

2.5.1 Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön

Tabell 7. Förslag till verksamhetens finansiering anslag 1:11 ap. 2

Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ap. 2	2021 Tilldelat	2022 Förslag	2023 Förslag	2024 Förslag
Disponeras av Havs- och vattenmyndigheten ap. 2 enligt Hermes	1 054 765	1 137 565	697 565	697 565
<i>Förstärkning/äskande</i>		110 000	592 200	592 200
Summa		1 247 565	1 289 765	1 289 765

Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön är ett mycket viktigt verktyg för genomförande av regeringens sammanhållna politik för sjöar, vattendrag och hav. Genom anslaget stöds det nationella genomförandet av vattendirektivet, havsmiljödirektivet, EU:s Östersjöstrategi, Helcom Baltic Sea Action Plan, Ospars Strategi för miljön i Nordostatlanten där Västerhavet innefattas, habitatdirektivet, miljömålsarbetet samt genomförandet av havsplaneringsdirektivet. Anslaget har också väsentlig betydelse för genomförandet av friluftslivsmålen.

Anslaget får användas för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

Anslaget finansierar genomförandet av en rad olika förordningar:

förordningen (2004:660) med bestämmelser om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

förordning (2010:1341) med bestämmelser om förvaltning av kvaliteten på havsmiljön.

förordning (2015:400) med bestämmelser om havsplanering

förordningen (2009:381) med bestämmelser om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt.

förordningen (1982:840) med bestämmelser om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag.

förordningen (1998:1343) med bestämmelser om stöd till fiskevården.

rådets förordning (EG)nr 199/2008 av den 25 februari 2008 med bestämmelser om insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken.

Av tabellverket i Hermes och budgetproposition 2020/21:1 framgår att anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö kommer att minska med totalt 357 200 tkr till Havs- och vattenmyndigheten för år 2023 jämfört med år 2021 (1 054 756 tkr – 697 565 tkr). Det är en mycket drastisk minskning som aviseras.

Konsekvenser av ett minskat anslag

Den stipulerade anslagsminskningen 2023 kommer att innebära betydande förändringar i vad myndigheten har möjlighet att genomföra, och i förlängningen länsstyrelsernas och andra myndigheters möjligheter när det gäller åtgärdsarbetet inom havs- och vattenmiljön och medför enligt myndighetens bedömning att de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen kommer bli svårare att nå. Anslagsminskningen kommer även att minska förutsättningarna för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Kraftfulla åtgärder för att nå hållbarhetsmålen rent vatten och sanitet för alla (SDG6), hav och marina resurser (SDG14) och ekosystem och biologisk mångfald (SDG15) är en förutsättning för att nå alla andra hållbarhetsmål och att leva upp till ambitionen av Agenda 2030. Det kommer även innebära att Sverige inte kommer att kunna leva upp till EU:s krav när det gäller hantering av invasiva främmande arter, som är en viktig del för att uppnå miljö kvalitetsmålen och för att kunna bevara den biologiska mångfalden.

Det är också mycket angeläget att myndigheten på ett bra sätt fullfölja arbetet med havsmiljödirektivet. Havs- och vattenmyndigheten har huvudansvaret för att havsmiljödirektivet genomförs i Sverige och tar fram åtgärdsprogram, föreskrifter, vägledning och utvärderar miljöstatus. Det finns ingen annan svensk myndighet som är ansvarig för detta genomförande. Detta arbete bedömer myndigheten som viktigt att fortsatt kunna prioritera högt. Det kommer därmed att betydligt försvåra och försena genomförandet av de åtgärder som HaV föreslagit. I budgetpropositionen 2020/21:1 gör regeringen bedömningen att det krävs kraftfulla åtgärder för att de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen ska nås. Några områden som regeringen lyfter är skyddade marina områden och nödvändigheten av att minska övergödningen. Regeringen pekar på att övergödningen är ett omfattande problem och att takten i åtgärderna behöver öka. Mellan 2019 och 2020 har regeringens satsning på LOVA ökat kraftigt. Den kraftiga minskningen av anslaget 2023 kommer att i hög grad påverka möjligheten till åtgärdsarbete finansierat av dessa medel. Åtgärdsarbetet för en bättre vatten- och havsmiljö är långsiktigt och en långsiktigt och trygg finansiering av detta arbete är därmed essentiellt. Många åtgärder har initierats under dessa år och om satsningen avslutas kommer inte heller åtgärdsarbetet att kunna fortsätta i samma takt och omfattning. Med kraftigt neddragna åtgärdsmedel riskeras arbetet med att nå miljömålen som myndigheten är ansvarig för. Mycket av detta arbete är långsiktigt och ger effekter på lång sikt, men där gjorda investeringar i förbättrad miljö riskeras att gå förlorade.

Med den föreslagna neddragningen kommer restaureringsarbetet inom vattenmiljön att minska. Myndigheten har särskilt begärt extra medel till restaureringsarbete kopplat till vattenkraften, men behovet finns även inom andra områden. Det krävs statlig finansiering som ett komplement till de åtgärder som finansieras av vattenkraftens miljöfond, för att uppnå miljönytta från ett avrinningsperspektiv. Myndigheten behöver kunna prioritera detta åtgärdsarbete för att den nya lagstiftningen kring vattenmiljö och vattenkraft ska få

sammanhållen effekt. Myndigheten har också fått gehör för detta och regeringen har gjort en förstärkning om 105 miljoner kronor för 2021 och 100 miljoner kronor för 2022 för dessa två områden. Vi ser dock att denna satsning behöver löpa över längre tid än två år. Arbetet med den nationella planen kommer att pågå under minst 10 år och det är viktigt att arbetet framöver också har en tryggad finansiering.

Havs- och vattenmiljöanslaget används även till att göra utredningar och följa upp fiskbeståndens status och utveckling för att åstadkomma en balanserad fiskförvaltning. Utredningarna genomförs till stor del av SLU. En minskning av 1:11-anslaget kommer därför att direkt få återverkningar på den viktiga forskningsverksamhet som SLU bedriver när det gäller vår akvatiska miljö, samt den kompetens som byggts upp. Deras finansiering behöver därför komma från annat håll.

Generella synpunkter

Om havs- och vattenmiljöanslaget minskar är det avgörande att det finns en flexibilitet i nyttjandet av anslaget och att medel inte binds upp i allför många villkor, för att det ska vara möjligt för myndigheten att prioritera det som är mest angeläget utifrån miljösynpunkt.

Det är viktigt att poängtera att en del av de EU-fonder från vilka myndigheten och andra myndigheter söker bidrag, kräver nationell medfinansiering. När det t.ex. gäller datainsamlingen (datainsamlingsförordningen EU 1999/2008) som vi måste genomföra och där SLU är en utförare, sker den nationella medfinansieringen helt och hållet från anslag 1:11. Det kan därför bli problematiskt att genomföra EU-reglerat arbete om möjligheterna till medfinansiering minskar.

En nedskärning av anslag 1:11 kommer också att allvarligt påverka myndighetens bemanningssituation eftersom myndighetens egna arbete med anslaget och åtgärdsarbetet finansieras med anslaget. Vi har närmare redogjort för detta under avsnitt 2.1.1 Förvaltningsanslaget.

2.5.1.1 Åtgärder för havs- och vattenmiljön

Åtgärdsarbetet är en viktig del för att stärka och utveckla vattenmiljöernas viktiga ekosystemtjänster, vilket sig är en förutsättning för många olika aktiviteter i samhället.

HaV arbetar brett med insatser för miljö kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag och Ingen övergödning i dialog och samverkan med bördiga myndigheter och andra berörda intressen. Arbetet omfattar kunskapsinhämtning, föreskrifts- och vägledningsarbete, metodutveckling, tillståndsprövningar samt finansiering genom bidrag för att stödja praktiskt åtgärdsarbete.

Ökad integrering av åtgärdsarbetet utifrån avrinningsområden och nationella strategier kräver satsningar på lokal åtgärdssamordning

Åtgärdsarbetet som sker utifrån frivillighet har traditionellt finansierats utifrån olika miljöproblem, vilket ibland har lett till fragmentering, suboptimeringar och att man inte löser hela problembilden. Till exempel har fiskevården bidragit med en förståelse för negativa effekter av fysisk påverkan, medan satsningar mot övergödning har drivits fram utifrån en ökande förståelse för övergödningens påverkan på både sötvattensmiljöer, kustvattenmiljöer och havsmiljön. Ett mer integrerat åtgärdsarbete, framförallt utifrån den naturliga geografiska enheten avrinningsområdet, ökar kostnadseffektiviteten i åtgärdsarbetet och möjliggör bättre avvägningar mot andra samhällsmål. Detta ökar möjligheten till ett aktivt deltagande i åtgärdsarbetet.

Såväl SOU 2019:66, En utvecklad vattenförvaltning, som SOU 2020:10, Lokal satsning mot övergödning, pekar på att lokal åtgärdssamordning är en nyckelfaktor för åtgärdsgenomförandet, tillsammans med mer integrerad åtgärdsfinansiering. För att koordinera åtgärdsarbetet i avrinningsområden behövs lokala åtgärdssamordnare. SOU 2020:10 har uppskattat behovet bara för övergödning till 80 åtgärdssamordnare. För närvarande finns inget samlat grepp kring åtgärdssamordning, men för övergödning finns möjlighet att dessa kan finansieras genom LOVA. HaV förordar en utökning av LOVA för att även stödja själva åtgärdssamordningen lokalt utan att denna satsning går på bekostnad av åtgärdsmedlen. I regeringsuppdraget Pilotområden mot övergödning redovisar HaV att åtgärdssamordnarna inom LEVA, Lokalt engagemang för vatten, varit framgångsrika i att söka och samordna andra åtgärdsmedel. Sökta medel för åtgärder under 2019-2020 är fyra gånger så stor som själva kostnaden för åtgärdssamordning. LOVA-förordningens möjlighet att arbeta bredare med flera miljöproblem nyttjas redan idag då LOVA-förordningen öppnar för åtgärder med god ekologisk status som mål.

Satsningar på övergödning genom LOVA

Regeringens satsning på Rent Hav har sedan 2018 bland annat fokuserat på miljöproblemet övergödning. Detta gjordes dels via ökad satsning på LOVA samt en breddning av förordningen för att stimulera det lokala åtgärdsarbetet, och dels via riktade medel till HaV, bland annat till pilotområden mot övergödning. Den särskilda satsningen upphör 2022. Vattenmyndigheterna har i sitt åtgärdsprogram beräknat att både LOVA och Landsbygdsprogrammet måste vara på samma nivå som nu för att närma sig att nå god ekologisk status under de kommande två vattenförvaltningscyklerna 2022-2027 och 2028-2033.

HaV anser att LOVA har varit en framgångsrik stomme i åtgärdsarbetet mot övergödning men även för andra miljöproblem. Samarbetet med Länsstyrelserna är framgångsrikt och administrationen effektiv och flexibel. Under 2020 betalades ut 236 miljoner till kunskapsunderlag, åtgärdssamordning och fysiska åtgärder, som ger nytta i miljön. Uppföljning och analys har successivt förbättrats och skapar förutsättningar för bättre uppföljning av åtgärders effekt. Utöver den föreslagna utökningen för åtgärdssamordning bör LOVA från 2023 och två vattenförvaltningscykler, ligga på minst 2020 års nivå.

HaV arbetar för ökad integrering mellan finansieringsmodeller för att gynna det praktiska genomförandet.

Riktade satsningar inom avrinningsområden med källa till hav-perspektiv

HaVs arbete i pilotområden mot övergödning har varit framgångsrikt, och visar att åtgärdsarbetet är mest kostnadseffektivt om det genomförs utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. HaV ser behov av en fortsatt satsning utöver LOVA för att vidareutveckla åtgärdsarbetet lokalt med fokus på avrinningsområdets miljöproblem snarare än per sektor. Vattenmyndigheterna har identifierat att alla åtgärdsmyndigheter behöver arbeta mer utifrån ett avrinningsområdesperspektiv i deras åtgärd 1. Vi förordar därför en riktad satsning på nationell nivå kring avrinningsområden. HaV avser att jobba systematiskt i utvalda avrinningsområden där både övergödning, fysisk påverkan, vattenbrist eller farliga ämning är miljöproblem som behöver adresseras. Satsningen kommer vidare kopplas samman med ekosystembaserad havsförvaltning i pilotområden.

Nationella planen för moderna miljövillkor i vattenkraften

Vattenkraft är vårt mest utbredda påverkanstryck på vattenförekomster i sjöar och vattendrag och är därmed av avgörande betydelse för att uppnå miljömålet Levande sjöar och vattendrag. Genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor i vattenkraften kommer att vara en stark drivkraft för öka åtgärdsarbetet och stärka miljötillståndet samtidigt som vattenkraftens viktiga funktion i ett helt förnybart elsystem till 2040 bibehålls. Arbetet kommer att utgå från prövningsgrupper vilket i många fall motsvarar ett avrinningsområde.

Kostnaderna för att miljöanpassa vattenkraften har uppskattats av HaV, Vattenmyndigheterna, branschen själv och andra. Uppskattningarna varierar men hamnar ofta i intervallet 10-20 miljarder kr, se t.ex. Energimyndighetens och Havs- och vattenmyndighetens skrivelse "Ett förslag till prövning av vattenkraften" (2015). Genom Vattenkraftens miljöfond har Sverige en unik lösning för att finansiera åtgärderna.

Behovet av samordning och kunskapsunderlag är mycket stort både för att avväga vattenkraftens roll i elsystemet mot behoven av bättre vattenmiljö och för att uppnå kostnadseffektiva åtgärder. Vi har också stort behov av att stärka forskningen inom området och samordna den bättre. Genom innovationer både för kunskapsinsamling och åtgärder, till exempel genom att nyttja digital data från modeller, sensorer, rymddata m.m. kan Sverige bli världsledande på lösningar för att miljöanpassa vattenkraft. För att möjliggöra detta behövs mer resurser till forskningen och till de myndigheter som berörs av nationella planen, framförallt i det initiala skedet då kunskap och lärande är som störst.

Åtgärder inom fysisk påverkan

Även om vattenkraften utgör ett betydande påverkanstryck inom fysisk påverkan finns mycket påverkan på vattenmiljön från andra vattenverksamheter, såsom markavvattning, rensningar, rätningar, kulverteringar m.m. En del av denna påverkan måste hanteras parallellt med nationella planen för vattenkraft i form av tillsyn och restaurering för att maximalt värde av åtgärderna i vattenkraft. Det finns också behov av att restaurering sker samtidigt som åtgärdsarbetet inom övergödning för att återställa den naturliga retentionen.

Vissa fysisk påverkan är kopplad till pågående verksamheter, såsom jord- och skogsbrukets markavvattningar, men det finns rikligt med övergivna vattenanläggningar eller sådan som inte fyller någon funktion idag. Tillsyn och prövning är viktiga verktyg inom fysisk påverkan.

Åtgärdsfinansiering inom fysisk påverkan är splittrad och har ofta skett som enstaka insatser. Det har inte funnit en tydlig finansiering riktad mot åtgärder inom fysisk påverkan, restaurering, likt övergödning och försurning, utan ofta har åtgärderna finansierats genom att kombinera fler olika finansieringskällor med olika villkor. Forskning visar att det är mer framgångsrikt att göra insatser inom ett större geografisk område samtidigt och samtidigt åtgärda andra miljöproblem. Av det skälet finns en tydlig underfinansiering. Även i detta miljöproblem är avrinningsområdesperspektivet viktigt och att det sker samordnat.

Kulturmiljöaspekter behöver också integreras i arbetet i högre grad än vad som är fallet idag för att undvika att de nationella kulturmiljömålen påverkas negativt men också för att stärka vattenmiljöernas värde som helhet. I tillägg behöver uppföljningen av genomförda åtgärder utvecklas så att åtgärdsarbetet succesivt förbättras och effektiviseras.

För att växla upp arbetet med avrinningsområdesvis restaurering och återställning och ge det en nationell prägel behöver finansieringen succesivt öka. Medel behövs till åtgärder för uppföljning och kunskapsuppbyggnad samt för att värna och skydda kulturmiljön. Det senare tas inte upp här, utan bör hanteras genom förstärkning av Riksantikvarieämbetets anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljöåtgärder.

Om vi som ovan utgår från att åtgärderna ska genomföras under 20 år, att EU Life-projekten kan ökas med 60 %, att proportion mellan EU Life och annan finansiering bibehålls och att 20 % av det totala behovet löses genom annan finansiering eller belastar markägare eller verksamhetsutövare behöver anslag 1:11 förstärkas med 65 000 tkr per år vilket skulle innebära ett samlat åtgärdsarbete på ca 200 000 tkr årligen. Tillkommer gör 20 000 tkr i kunskapsuppbyggnad och uppföljning, en uppskattning som grundar sig på erfarenhet från exempelvis det nationella kalkningsprogrammet. En sådan här satsning behöver tid för att byggas upp och därför behöver anslaget öka succesivt.

Förslag:

Den årliga kostnaden för att hantera behovet av åtgärder i vattenmiljön som rör miljöanpassningen av vattenkraften har bedömts uppgå till 85 000 tkr för 2022 inklusive den förstärkning som regeringen gjort om 55 000 tkr varför en utökning om 30 000 tkr äskas för detta år, för 2023 och 2024 äskas 85 000 tkr vardera året. Beloppen är beräknade utifrån tilldelad nivå om 1 054 765 tkr.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

I dag finns ingen tydlig trend som visar på att vi närmar oss miljökvalitetsmålet "Levande sjöar och vattendrag", "Ingen övergödning" och målen i EU:s vattendirektiv. Åtgärdstakten är långsam och finansieringen otillräcklig för att återställa grundläggande ekosystemtjänster i Sveriges vattendrag och i kusten. HaV ser därför att den äskade finansieringen är av stor

betydelse för en ökad åtgärdstakt, och en ökad kostnadseffektivitet. En utebliven finansiering kommer å andra sidan troligtvis leda till inte bara ett bortfall av åtgärds genomförande kommande år, men också förlorad uppstartstid i alla berörda instanser.

2.5.1.2 Marint områdesskydd

I regleringsbrevet för 2021 utgick den del av den särskilda satsningen på marint områdesskydd som var riktad till länsstyrelserna. Länsstyrelserna har framfört att en utebliven resurstilldelning kommer att kraftigt påverka deras möjligheter att säkerställa de bevarandevärden som identifierats genom inventeringar och andra kartläggningar, samt förmågan att slutföra de områdesskydd där beslut ligger i närtid. Samtliga kustlänsstyrelser bedömer att årsarbetstiden kommer att minska kraftigt när den särskilda satsningen avslutas, vissa länsstyrelser anger att det marina områdesskyddsarbetet rentav kommer avstanna helt utan de särskilda medlen. För att inte arbetet med marint områdesskydd ska tappa fart krävs det därför att en långsiktig finansiering säkras och att det är tydligt uttryckt i länsstyrelsernas regleringsbrev att marint områdesskydd fortsatt ska prioriteras.

Arbetet med att inrätta skyddade naturområden behöver fortsätta för att nya målsättningar till 2030 ska uppnås. Därutöver behöver arbetet med att säkerställa bevarandevärdena fortsätta, inte minst i Natura 2000-områdena. Vi behöver också arbeta vidare med adaptiv förvaltning och uppföljning för att bevarandevärdena ska bibehållas.

Förslag:

För att klara våra åtaganden avseende inrättande, förvaltning och uppföljning av marint områdesskydd samt åtaganden avseende reglering av fiske och andra aktiviteter som påverkar bevarandevärden i marina skyddade områden behöver myndigheten och länsstyrelserna en långsiktig förstärkning av anslag 1:11 om 30 000 tkr kronor för 2022, 50 000 tkr för 2023 och 50 000 tkr för 2024. Beräkningen utgår från tilldelad nivå av anslaget om 1 054 765 tkr.

2.5.1.3 Åtgärder för att motverka invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Av de omkring 2 000 främmande arter som finns i Sverige idag är en fjärdedel potentiellt invasiva, vilket innebär att de kan etablera och föröka sig här och tränga undan inhemska arter. Arterna kan även ha negativa effekter på människors hälsa och kosta samhället stora belopp genom förödande effekter på produktionen inom exempelvis jordbruk, skogsbruk och vattenbruk. Den ökande globala handeln i kombination med klimatförändringar ökar möjligheten för nya främmande arter att komma in och etablera sig i svensk natur.

Sverige är förbundet genom EU:s IAS-förordning (nr 1143/2014) att hantera de 66 arter som är upptagna på EU:s förteckning, varav minst 14 finns i Sverige. Arbeta pågår om EU-listning av ytterligare 20 arter. Därtill pågår arbete i Sverige med att ta fram en nationell

förteckning som omfattar arter som utgör ett hot mot den biologiska mångfalden, ekosystemtjänster, näringar och människors hälsa i Sverige. Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig myndighet för arter som lever i vatten enligt den svenska förordningen om invasiva främmande arter (2018:1939).

Det är angeläget att konkreta insatser för att motverka arterna genomförs snabbt vid upptäckt för att minimera de negativa effekterna. När arterna väl är etablerade ökar kostnaderna för hantering och bekämpning exponentiellt. För varje art görs därför en kostnad-nyttö-analys för att kunna göra väl grundade bedömningar och prioriteringar av vilka åtgärder som ska sättas in mot vilken art. För att arbetet ska vara effektivt krävs samordning, kunskap och lokalt engagemang. God samverkan mellan ansvariga myndigheter och olika aktörer, metodutveckling och vägledning från de nationella myndigheterna samt framtagande av goda exempel är viktiga insatsområden.

En viktig del i bekämpandet av invasiva främmande arter är att ansvariga myndigheter får information om arternas förekomst och har beredskap för tidig upptäckt. Där har allmänheten en central roll som uppgiftslämnare. Men det finns också ett stort behov av att utveckla tekniker och metoder som t.ex. e-dna och drönare samt förbättra effektiviteten så att större områden kan täckas. Digitala lösningar finns för rapportering, men dessa behöver vidareutvecklas för att öka användarvänligheten och kvalitetssäkra de uppgifter som kommer in. För arter som sprids i marina miljöer är behovet av utveckling av effektiva åtgärder stort.

Förordningen om invasiva främmande arter reglerar ansvaret mellan olika aktörer. Länsstyrelserna är ansvariga för utrotnings- och hanteringsåtgärder samt för tillsyn. För att de ska kunna genomföra sitt uppdrag krävs bland annat att vägledning, kunskapsunderlag och metodutveckling tas fram nationellt. Ökad finansiering är nödvändig för att stärka det samordnande arbetet nationellt, ge utrymme för åtgärder mot akvatiska invasiva främmande arter på länsstyrelserna och för att kunna fullgöra det statliga ansvaret enligt förordningarna. Medel ska bli finansiera nationell koordinering, åtgärder mot invasiva främmande arter, utveckling av metoder för bekämpning, åtgärdsuppföljning, kommunikationsinsatser samt nationell vägledning.

Förslag:

Den årliga kostnaden för arbetet beräknas uppgå till 50 000 tkr exklusive den förstärkning som framgår av budgetproposition 2020/21:1 för år 2022. För 2023 och 2024 beräknas kostnader till 100 000 tkr vardera år. Av föreslagna medel bör minst hälften utgå som bidrag till länsstyrelserna för hanteringsåtgärder för akvatiska invasiva främmande arter.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Invasiva främmande arter betraktas som ett av de främsta hoten mot biologisk mångfald. Det är angeläget att vi agerar kraftfullt för att motverka introduktion och spridning av invasiva främmande arter i Sverige. De arter som lever i öppna system (t.ex. kustvatten) är svåra att utrota, vilket ställer krav på nya miljöövervakningssystem och utveckling av nya hanteringsåtgärder. Om vi dröjer med insatser kan det komma att få stora

samhällskostnader och dessutom medföra betydande negativa konsekvenser på inhemska arter, människors- och djurs hälsa samt på näringsverksamhet, eftersom arter som har hunnit sprida sig är svårare att motverka.

Kostnaderna för invasiva främmande arter är svårbedömda, men höga. I Sverige har kostnaderna estimerats till mellan 1,6 och 5,1 miljarder kr för 13 arter, vilket troligen är en underskattning. I EU beräknas kostnaden till 9,6 miljarder euro per år och i USA till 100 miljarder dollar per år. Enligt en annan skattning uppgår kostnaderna i EU till mellan 12 och 20 miljarder euro per år, medräknat både bekämpning och förlust av ekosystemtjänster för 26 arter.

De resurser som finns tillgängliga idag på såväl ansvariga nationella myndigheter som de regionala myndigheterna räcker inte till för att kunna genomföra de åtgärder som krävs för att förhindra större framtida kostnader.

Att motverka invasiva främmande arter är en viktig del i svensk havsförvaltning och vattenförvaltning. Det är också en del i vårt arbete för att uppnå nationella åtaganden såsom miljömålen, men även Sveriges internationella åtaganden inom miljökonventionerna.

Sammanfattning av beräknade kostnader (tkr) för budgetåren 2022, 2023 och 2024. Kostnaden inkluderar regeringens förstärkning avseende NAP och invasiva främmande arter för 2022.

Förslag: Anslaget föreslås förstärkas enligt nedan. Behoven är beräknade utifrån årets tilldelade nivå.

Område	2022	2023	2024
2.5.1 Anslag 1:11 Åtgärder för miljön för arbete enligt förordningar		357 200	357 200
2.5.1.1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (NAP)	30 000	85 000	85 000
2.5.1.2 Marint områdesskydd	30 000	50 000	50 000
2.5.1.3 Åtgärder för att motverka invasiva främmande arter	50 000	100 000	100 000
Summa	110 000	592 200	592 200

2.5.2 Bemyndigande för anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Tabell 8. Förslag till bemyndigande för anslag 1:11 åtgärder för havs- och vattenmiljön.

ap.2	2020 Utfall	2021 Prognos	2022 Beräkn.	2023 Beräkn.	2024 Beräkn.	2025 - 2027 Beräkn.
Ingående åtaganden	312 017	310 366	420 000			
+ Nya åtaganden	151 804	266 991	100 000			
- Infriade åtagande	-153 455	-157 357	-100 000	-100 000	-100 000	-120 000
Utegående åtaganden vid årets slut	310 366	420 000	420 000			
Tilldelade/förslagen bemyndiganderam	440 000	420 000	420 000			

Förslag

Myndigheten föreslår ingen justering av bemyndiganderamen för anslaget.

3 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

3.1 Anslag 1:7 Ersättningar för viltskador

Tabell 9. Förslag till verksamhetens finansiering

Anslag 1:7 Ersättning för viltskador	2021 Tilldelat	2022 Förslag	2023 Förslag	2024 Förslag
ap.3 Havs- och vattenmyndigheten	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Förstärkning/äskande</i>				
Summa	20 000	20 000	20 000	20 000

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Myndigheten bedömer att anslaget är väl avvägt utifrån de behov som finns.

Förslag

Myndigheten föreslår ingen utökning av anslaget

4. Avgifter

4.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Tabell 10.

	2020 Utfall	2021 Prognos	2022 Beräkning	2023 Beräkning	2024 Beräkning
Tjänsteexport					
Intäkter	158	1 000	4 000	4 000	4 000
Kostnader	-159	-1 000	-4 000	-4 000	-4 000
Resultat	-1	0	0	0	0

Den beräknade ökningen från 2021 inom tjänsteexporten beror på att myndigheten ansöker om ett SIDA-finansierat ITP-projekt (International Training Programme) där del av intäkterna kommer att finansieras via avgifter.

4.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras

Tabell 11.

	2020 Utfall	2021 Prognos	2022 Beräkning	2023 Beräkning	2024 Beräkning
Sanktionsavgifter					
Intäkter	385	500	500	500	500
Kostnader	0	0	0	0	0
Resultat	385	500	500	500	500
Övrig offentligrättslig verksamhet					
Intäkter	0	25	25	25	25
Kostnader	0	0	0	0	0
Resultat	0	25	25	25	25
Övriga inkomster av statens verksamhet					
Intäkter	5	25	25	25	25

Kostnader	0	0	0	0	0
Resultat	5	25	25	25	25

Sanktionsavgifter utgörs främst av intäkter från avgifter som påförs fiskare enligt systemet med sanktionsavgifter som följer av fiskelagen. Övrig offentligrättslig verksamhet utgörs av avgifter från ärenden avseende dumpning till havs. Övriga inkomster av statens verksamhet utgörs av avgifter vid landning av otillåten fångst.

5. Övrigt

5.1 Investeringar och upplåning hos Riksgäldskontoret

Förslag

Myndigheten föreslår en låneram för 2022 – 2024 enligt tabellen nedan.

Myndigheten föreslår att undantag, fortsatt för kommande år, ges från det ekonomiadministrativa regelverket enligt följande. Med undantag från 2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:2010) får Havs- och vattenmyndigheten finansiera anläggningstillgångar, som huvudsakligen används i verksamhet som genomförs inom ramen för Europeiska havs- och fiskerifonden, med bidrag från fonden.

Tabell 12. Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

(tkr)	2020 Utfall	2021 Prognos	2022 Beräkn.	2023 Beräkn.	2024 Beräkn.
IB lån i Riksgäldskontoret	114 034	103 761	97 676	97 626	95 175
Nyupplåning (+)	0	0	0	0	1 721
Amorteringar (-)	-10 273	-6 085	-51	-2 501	0
UB lån i Riksgäldskontoret	103 761	97 676	97 626	95 124	96 845
Beslutad/föreslagen låneram	115 000	130 000	115 000	115 000	115 000
Ränteutgifter	0	0	0	0	0
Finansiering av räntor och avskrivningar					
Utgiftsområde 20 anslag 15	10 739	14 799	18 754	24 985	33 733
Utgiftsområde 20 anslag 11			1 200	2 800	4 800
Övrig finansiering	23 758	18 669	17 139	15 068	3 188

Tabell 13. Verksamhetsinvesteringar

(tkr)	2020 Utfall	2021 Prognos	2022 Beräkn.	2023 Beräkn.	2024 Beräkn.
Immateriella investering					
Datasystem, rättigheter m.m.	19 036	12 292	12 292	12 292	12 292
Materiella investeringar					
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	6 770	15 091	24 750	28 060	31 150
Byggnader, mark och annan fast egendom					
Övriga verksamhetsinvesteringar					
Summa verksamhetsinvesteringar	25 806	27 383	37 042	40 352	43 442
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1§ kapitalförsörjningsförordningen)	25 806	20 008	29 667	32 977	36 067
Bidrag (2 kap. 3§ kapitalförsörjningsförordningen)		7 375	7 375	7 375	7 375
Finansiell leasing (2kap. 5§ kapitalförsörjningsförordningen)					
Summa finansiering	25 806	27 383	37 042	40 352	43 442

5.2 Kreditutrymme

Havs- och vattenmyndigheten har enligt regleringsbrev för 2021 en anslagskredit som uppgår till 7 438 tkr av anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten. Myndigheten föreslår motsvarande anslagskredit för 2022.

5.3 Räntekontokredit

Havs- och vattenmyndigheten har enligt regleringsbrev för 2021 en räntekontokredit i Riksgäldskontoret på 20 000 tkr. Myndigheten föreslår ingen ändring för budgetåren 2022 – 2024.

Tabell 14. Räntekontokredit i riksgäldskontoret

<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	2020	2021	2022
	Utfall	Prognos	Beräknat
Maximalt utnyttjad räntekontokredit under året	0	0	10 000
Minsta behållning på räntekontot under året	18 931	0	0
Behållning på räntekonto i riksgäldskontoret	53 015	55 000	25 000
Räntekontokredit i riksgäldskontoret		20 000	
Beslutad/föreslag räntekontokredit	10 500	20 000	20 000

5.4 Anslagssparande

Utifrån vad som anges i anslagsförordningen utgår Havs- och vattenmyndigheten från att även framöver kunna disponera ett eventuellt anslagssparande motsvarande tre procent av tilldelat anslag 1:15 för Havs- och vattenmyndigheten.